

ცისკარი.

1870

ოგცოშბერი

წელიწადი მეოთხეტი.

წოდებათსულებათა:

- I. გევა (მოთხრობა). ი. კერესელიძისა.
- II. (ლექსი) გლესკაცო ძმაო რას გბინავს.
- III. ეპიტაფია (ლექსი) ი. კერესელიძისა.
- IV. ბეატრიქე ჩენჩი (მოთხრობა.) ; ასათიანისა.
- VI. ახალი ანბავი. კო. კრძენოვისა.

ტფილისს.

მარტირუშინის ტიპოგრაფიაში.

320301

„ცისკრის“ რედაქციისგან

10
ვინცა კითხულობს ჩუქნს „ცისკარსა“ იმ წლითგან, რა წლითგანაც დავიწეთ გამოცემა, იმას კარგათ მოესხენება, რომ მომავალს 1871 წელიწადს ეს ჟურნალი გადადგება მეთხუთმეტეს წელიწადში, რაც საკუთრივ ჩუქნს კელთ მძღვანელობით გამოდის; ამასთანავე ესეც მოესხენება, თუ რა ღირსებითაც გამოიცემა, ან რა შრომაც ეჭირება. მართალია, ბევრი ნაკლულევანება ჭქონია, მაგრამ ესეც მართალია, რომ ამ ნაკლულევანების მიზეზი უოფილა ღონის-ძიება, რადგანც იმდენი კელის მომწერნი არა ჭქოლია, რომ შესძლებიერ ღირსეულად გამოცა ბ ამის მიზეზიც უოფილა ის მტრობა ბ სიშურე, რომელიცა რამდენჯერმე აღმოუჩენიათ ზოგი ერთა ცრუ . . . მოუვარეთა. კიდევაც ჩუქნს მეცადინეობას ბ ამასთანავე სასოებას არა ვკარგავთ ბ ვეცდებით მომავალს 1871 წელიწადს გამოცეტ ბევრით უკეთესად. ახლა ამის მეტს ვეღარას ვიტყვით,—ჩუქნის თხუთმეტის წლის შრომის ჰატივის-საცემად;—ჰატივის-საცემად მამა-ჰაზეულის ენისა ბ იმ მწიგნობრობისა, რა წმინდა ქართულის ენითაც იბეჭდება ჟურნალი,—იმედი გვაქვს კელს მოგვიწერონ

თბილისი

ენის მიმდევნი ზირნი, ამითი გაგვაშენებენ, რომ უკეთ
ვიზრუნოთ სამშობლოს ენისათჳს, არ დაგდიოთ არა
ვითარსა სიშურესა ღ შეცილებასა.

ფასი საკუთრივ „ცისკრისა“ არის შუდი მანეთი
გაგზავნით. ვისაცა სურდეს ამ ჟურნალის დაბარება,
ვთხოვთ ამ ადრესით დაბარონ ღ ხუდრი ფასიც გა-
მოგზავნონ:

„ცისკრის“ რედაქტორს ივანე კერესელიძეს.

Редактору грузинскаго журнала „Заря“
Ивану Кереселидзе.—

რედაქტორი ღ გამოცემი ი. კერესელიძე.
ტფილისს.

1870 წელსა. სექტემბრის 25-სა.

გეგა

(შედეგი).

IV.

კლერბსი ზე გაბრიელი რომ მოიყვანეს მადრასში, იმავე წამს ჩასხეს წმინდის გიორგის ციხეში. ეველამ იცის, რომ აქ სამართალი ძრიელ მალე წედება. ორივე ტუსაღები რამდენისამე დღის შემდგომს წარმოადგინეს სამსჯავროში ზე ეველანი იკვირვიდნენ, თუ რა მიზეზი იყო იმათი სამართალში მოყვანა. კლერბსი ფიქრობდა, რომ შეჰქველად ამისათვისა სჯიდნენ, რომ მთავრობის ნებადაურთავად აფუძნებდნენ უდაბურს ტყეში ქალაქსა.

—ეს უთუოდ დაგვასმინეს მთავრობასთან იმ ორმა აშუღმა! ანობდა გაბრიელი.

—ჩუწნი დანაშაული თუ ასე არის, სამმიმოდ არ უნდა მივიღოთ, უფრო ახლა, რომ სამართალი აქ, ლორდის კორნვალისის ველ ქვეით, ანგლიურის წესით მიმდინარეობს ზე არა ძველ ინდოელების წესით, წარმოსთქუა კლერბსმა.

—მე მკონია ანგლიჩანები, ორიოდუ მარგილისათვის

ასე უსამართლოდ არ მოეცავეიან მკვავრებსა!

—უთუოდ აქაურის ხალხის საჩვენებლად, სოქეა კლერბსმა, რომ ცუდ-უბრალოდ ტეე არ წახსდინონ.

—მეტი გზა აღარ არის, რადგანც საქმემ აქამდინ მოაღწივა, უნდა მოვემსადნეთ თავის გასამართლებლად, უნასუსა გაბრიელმა.

როდესაც ისინი ამასა ლაპარაკობდნენ ზ არ იცოდნენ, თუ რისთვის მისცეს სამართალსა, შემოვიდა ამათთან გენერალნი ზროკურორი, რომელსაცა თან შემოჰყვა სეკრეტარი. ის დაჯდა ზ მოუბრუნდა დამნაშავეთ:

—კლერბს ზ გაბრიელ! თქვენ დამნაშავეთ დავინახეთ ინდოელის მუნუსემის მოკვლის შესახებ, რომელიცა იყო ზატოხსანი ქვეშევრდომი დიდის ბრიტანიისა: აბა რას იტყვით ამასედ?

რა ეს გაიგონეს ზეობილთ, დიდსა განკვირვებასა მიეცნენ.

—აბა რას იტყვით თავის გასამართლებელს ამასედ? განიმეორა მაღალის ხმით გენერალნი ზროკურორმა.

—თქვენ წინააღმდეგად არიან ნამდვილნი მოწამენი, განაგრძელა სჯულის დამცველმა.

—ეე დაცინვა! წამოიძახა გაბრიელმა.

—ემაწვილო გაცო! გაბრთხილდით! ამჟამტავნებით შენიშნა ზროკურორმა: მაღლიანა ცსარობთ... მამასა-დაბე...

—დიას! დიას! ჩქარა გააწევეტინა სიტყვა გაბრიელმა; რომელნიც მართალნი არიან, ისინი ეოველთვს

საკვრეელს მდგომარეობაში არიან. თუ მშვიდობიანათ ზასუს მოციკებთ, იტუვით, მტუუანები არიან ღ ამისათუ ს გულ- გრილად მიზასუსებენო, ღ თუ გავცხარდებით, იმისათუ ს ცხარობენ, რომ სწორეთ დამნაშავენი არიანო.

— გხედავ, ზირობა შეეცარავთ ერთმანერთთან, თუ როგორ მოიხერხოთ საქმე ღ გამართლოთ თავი; მა- გრამ მართლ მსაჯულებას მჭრელი თვალები აქვს ღ შორს მხედველი. აღვიარეთ სისწორით თქვენნი და- ნაშაული ღ იქნება სმართალმა თავის მოწყალე გუ- ლით დასჯა შეგიმსუბუქოთ. უთხრა ზროკურორმა.

— ჩვენსთუ მოწყალე გული არ არის საჭირო! უ- ზასუსა გაბრიელმა, ჩვენ მოვითხოვთ სიმართლესა, თუ რომ მადრასში არის მართლ მსაჯულება.

— მართლმსაჯულება ეოველგან არის, სადაც კი არ- იან მსაჯულნი ღ გენერალნი ზროკურორები, სთქუა რა მეკანონემ, შეკმუსვნილის სახით გავიდა მეორეს ოთახში.

ამ დღითგან კლერბსი ღ გაბრიელი განაშორეს ერ- თმანერთსა; ისინი ჩასხეს ცალცალკე, სხუა ღ სხუა ციხეში ისე, რომ აღერბალული ჭქონდათ უცხო კაცე- ბთან ლაზარაკი.

მრთელი მადრასი მოელოდა, სისხლის სმართლის დაწეებასა. ინდოელები, მდიდარნი ღ ღარიბნი მოუთმე- ნლივ მოელოდნენ თუ რით გათავდებოდა ეს საქმე. რა დღესაც დანიშნული იყო საქმის განხილვა, იმ დღეს დილითვე ხდრე ზალატის შესავალს კარებს მიატედა დიდბალი საღესი.

მსაჯულნი იუვნენ სუთნი, რომელთაცა ჭეჳანდათ თავს-
მჯდომარედ ერთი, გენერალნი ჰროკურორი დაჯდა თა-
ვის ალაცსა.

შემოიუვნენ ტუსადები, იმათ ეცვათ ადრინდელი,
თავიანთივე დაგლეჯილი ტანისამოსები, თუძცა დასე-
ულს ტანსაცმელში იუვნენ, მაგრამ მადრასის ქალებს,
ვინც იმ დროს იქ იუვნენ ზალატაში, ეველას მოსწონ-
დათ იმათი შესედულობა.

რა ჭკითხეს დამნაშავეთა, სასელი, გვარი, წლოვანება,
თავს მჯდომარემ უბძანა მოწმების შემოუვანა.

შემოვიდნენ მირაური, გულ-აბი ზ თორმეტნი ის
მონადირენი, რომელნიცა თან ასლდნენ მუნისემის ნა-
დრობის დროსა ზ, რომელთაცა ისე უმღწოდ უღა-
ლატეს, ეველა ამ მოწმებმა ერთის სმითა სთქვეს, რომ
მუნუსემი ამათ მოკლესო ზ უცებ ჩაიულანენო.

როდესაც ამ თოთხმეტ მოწამეს ჭკითხეს, მერე შე-
მოვიდა ბრამინი, ახლა ამან აჩუჴნა, რომ კლერბსი ზ
გაბრიელ მოვიდნენ იმასთან, მუნუსემის მოკვლის მეო-
რეს დღეს ღამით; სასე ჭქონდათ საშინელი, კვლები
ჭქონდათ სისხლში მოსვრილი, უეჭველია ამისათჳს,
რომ თავიანთ მსხვერჳლსა დიდს სასს ებრძოდნენ; ტა-
ნისამოსი ჭქონდათ შემოგლეჯილი ზ ამის შემდგომს
ბრამინმა დაიწყო ტირილი მუნუსემისათჳს, რომ ასე
ადრე გარდასახლდა ამიერ სოფლითგან, იმისი ზირველი
მეგობარი.

ბოლოს იმ ორთა აშუღებმაც აჩვენეს, რომ ისინი

შეზდნენ ტეფი ამ ორთა დამნაშავეთა, რომელნიცა უსვამდნენ მარგილებსა, ქოხის გასაკეთებლად ზე ერთმა იმათგანმა ფული აჩუქა, რომ არსად ეთქნათ ზე არ გაეცათ ამათი დანაშაული.

მაშინ წარმოდგა გენერალნი ზროკურორი ზე წარმოსთქვა გულის შემადრწუნებელი სიტყვები, კანონის დასაცველად, დამნაშავეთ დასჯასად, სსუათა შორის სთქვა: აჲ, ჯერაც ასლა სისხლის სუნი ტრიალებს!... ზე მრთელი არაბეთის ევაგილების სურნელება, ვერ განაქარვებენ ამ სენსაო. ბოლოს დაამტკიცა, რომ დანაშაული კლერბსისა ზე გაბრიელისა არის მართალი, ზე ისინი არიან ნამდვილნი მკვლელნი მუნსემისა.

კლერბსი ზე გაბრიელი ივენენ გულისთ დამშვიდებულები ზე გაკვირვებით უუურებდნენ ამ ანბასა, ბოლოს თავს მჯდომარე რა დარწმუნდა ამათ დანაშაულსად, ჭკითსა დამნაშავეთა:

—მინამ დაიწოვდეს ლაზარაკსა თქუწნი ადვოკატი; გკითხავთ, სომ არა გაქუწთრა სათქმელი თავის გასამართლებლად?

—არაფერი, წენარა მიუგო გაბრიელმა.

როდესაც ამ ლაზარაკში ივენენ, მაშინ გაისწორა დიდი ჰარიკი, ადგა თავის ალაგიოვან ადვოკატი ზე რა აიშვირა მარჯვენა კელი ჭერისაკენ, დაიწო შემდგომის სახით ლაზარაკი:

«მაღალ-პატივსაცემო უფალნო სისხლის სამართლის მოსამართლენო! საქმე, რომელსაცა თქუწნ...»

ამ დროს გაბრიელ უცებ წამოვარდა თავის ადგილი-
თგან ჭ წამოიძახა:

—ჩუტნ არა გესურს ადვოკატის ლაზარაკი! ჩუტნ არა
გესურს, რომ ვინმემ გაგვამართლოს, რადგანც არაფერი
არა ვიციოთრ ჭ არცარა დანაშაული გავქქს რაშიმე.

თავს-მჯდომარემ უბძანა გახუმებულიყო ჭ არ დაე-
შალა ადვოკატისათვის თავის სამსახურის აღსრულება,
რადგანც იმას ამ საქმისათვის ჯამაგირი გძლეოდა მთა-
ვრობისაგან. ადვოკატმა გელასლად დაიწყო ჭ მოჰგვა
რადაც უსწორო საუბარსა, ბოლოს დაუმატა:

«ოოჰ, არა! თქუტნ არ დასჯით დამნაშავეთა ამი-
სათვის, რომ ამათი სიცოცხლე საჭირო არის მეცნიე-
რებისათვის; მრთელი ევროპა მოელის, რომ ესენი გა-
იტანენ აქედგან ბეგრს სასარგებლო ცნობასა! თქუტნ არ
დასჯით, ამისათვის, რომ მოწმების ჩვენება, არ არის
ცხადი....

ამ სიტუვასედ პროკურორი წამოვარდა თავის სკამი-
თგან ჭ გაჯავრებითა სთქუა:

—მოწამენი ჩემს მფარველობასა ქვეშე არიან! ამათ
ანჩუტნეს სვინიდიის ქვეშ ჭ მე არავის მივცემ ნებას, შე-
გონ ამათ ღირსებასა!

«ვიდევაც განვიმოვრებ, რომ თქუტნ ვერ დასჯით,
ამისათვის რომ არც ერთმა მოწამემ ამის სასარგებლოთ
არა თქვა რა, განავრძელა ადვოკატმა.

—მოიუვანეთ, მოიუვანეთ აქ ეკ მოწმები! დაიუვირა
პროკურორმა.

—რაგანის ფოცხვერები, არ გაუგონებენ თქვენ ბრძანებასა, წარმოსთქუა ადვოკატმა.

—ძლივს ერთი რიგიანი სიტუქუა არა სთქუა, სთქუა ჩუმათ კლერბსმა, რა გადაჭსედა გაბრიელსა.

თავს-მჯდომარემ დაჭკრა გელი სტოლსა ზე თქუა:

—საქმე საკმაოდ განიმარტა. დამნაშავენო! სომ არა გაქუწთ რა დასამატებელი?

—მაგდენი არაფერი, მიუგო კლერბსმა, ამისათვის, რომ ჩვენ სრულებით ამ საქმისა არა გვესმისრა.

—მხოლოდ ეგ, სხუა არაფერი? ჭკითსა თავს-მჯდომ-
მა.

—მგონია ეს საკმაოდ არის.

—სამართალი თავდება! სთქუა მსაჯულმა.

კლერბსმა უთხრა გაბრიელს ჩუმათა:

—მე სრულებით გულმშვიდათა ვარ. ანგლიხანების მსაჯულების საქმე კოლონებში კარგათ ვიცე, ამით ჩინებულად მიჭყავთ თავიანთი საქმე. ესე ანბავი განგებ ამისათვისა აქუწთ, რომ უნდათ ამითი აქაურნი მცხოვრებნი მოიმადრიელონ. ჩვენ გაუმართლდებით.

როდესაც მეორე ოთახში გავიდნენ მსაჯულები სამართლის გადასწავლად, სულ არ გაუვლია ნახევარ საათსა, თავს მჯდომარე გამოვიდა ზე გამოაცხადა საშინელი განაჩენი, რომ ორივე, როგორც კაცის პეკლელები უნდა ჩამოეხრჩოთ.

კლერბსმა ზე გაბრიელმა თავები დაუკრეს, ნიშნად მადლობისა.

— კლეოპის ბე კაბრიელ! სთქუა თავს-მჯდომარემ გამარჯვებულის სმითა. კანონი გამლევსთ ოც ბე ოთხ საათს ვადას, რომ მოემზადნეთ სასიკუდილოთ. წაიყვანეთ დამნაშავენი ციხეში!

ოთხმა საღდათმა მაშინათვე წაიყვანეს ციხეში, სადაცა ელოდათ ერთი მღუდელი (პასტორი) ბე ერთიც დიაკვანი.

იმ დღეს, რა დღესაც უნდა ჩამოეხრჩოთ დამნაშავენი, კერძო თავუანის მცემლებს ინდოეთში დიდი დღესასწაული ჰქონდათ, რომელიცა უნდა გადაეხადნათ მეიდანსეჲ. ერთი ეს მიზეზი იყო, რომ მეორე დღეს დიდ ძალი ხალხი შეიკრებოდა მეიდანსეჲ ბე მეორე, ეს მიზეზი, რომ ორი ძელი იყო აპართული, ორთა დამნაშავეთა ევროპელების ჩამოსახრჩობლად. დიდი სმაურობა, ეუანი ბე სიხარული იყო მრთელს მადრასში ამ ორ საგანსეჲ.

V.

კაბრიელის ბე კლეოპისის დასრჩობის დღის წინა დამეს, მადრასის ქალაქში არც ერთს კაცს ძილი არ მოსვლია, ეს ორნი დამნაშავენი უნდა ჩამოეხრჩოთ დილის მეშვიდე საათსეჲ.

მეორეს დღეს დილით, იმ აჭრელებულს ურიცხვ ხალხში, შეიძლება დაენახა კაცს, ორი სპილენძის თაფი,

რომელთ თვალები ცეცხლსავით ელვარებდნენ, სისხრულით ეაუნებდნენ ზე აქებდნენ მსაჯულებს, რომ ასე სამართლიანათ ახრებდნენ ამ ორთა მართალ ევაწვილკაცებსა. ერთი იმათგანი იყო გიულ-აბი, სოლო მგორე მირზური.

ბოლოს მისი ამოსვლამ განათა ელვასავით მღვლვარე ხალხი ზე ვრცელი მოედანი, რომელსედაც ამართული იყო ორი ძელი. ამ ძელითგან რამდენსამე ბიჯსეღ მოშორებით იდგნენ გიულ-აბი ზე მირზური, რომელნიცა მოუთმენლივ ზე სისხრულით უეურებდნენ იმ მხრისაკენ, საიდგანაც უნდა მოეევანათ ეს ორნი დამნაშავენი; მაგრამ დრო გადიოდა ზე ჯერ კიდევ დამნაშავენი არა სჩანდნენ. დეჟურნი ოფიცარი, რომელიცა ძელებთან იდგა მოთმინებისაგან გამოდიოდა იმდენის ლოდინით ზე ძალძალე უეურებდა ხან ქალაქის საათს ზე იმ გზას, საიდგანაც უნდა მოეევანათ კაცის ძეკელები. ზოგჯერ გაშინდებოდნენ ორნი თუ სამნი ჩაფრები იმ გზითგან მოძავალნი ჭენებით, ხალხს ეგონა წინა კაცები არიან, მოჭავთო ზე ერთს ალიაქოთს შექნიდნენ, მაგრამ ეს ჩაფრები თავიანთ გზასეღ გაივლიდნენ ზე დამნაშავენი კი არა სჩანდნენ.

აი, დაღაბანდის დაკერის ხმამ აცნობა ხალხსა, ჯარის მისვლა, რომელიცა უნდა შემორტეოდება სასწიბელა ძელებს ზე ზატარი ხანს უკან შემოერთება ეს ჯარი, იმ ორსა ძელსა. ამ დროს, ხალხის შუაგულს გამოაზო ერთმა ეასხმა ცხენის ჭენებით, მივიდა ზოლიციის ჩი-

ნოვნიკთან ზე მთაშო კონვერტი, იმან გასსნა რა ეს კანვერტი ზე წაიკითხა, უბძანა იქ მეოფთა ზოლიციის სალდათებსა ზე მაშინათვე ააკრეფინა ის ორი პელი.

გიულ-აბი მაშინათვე მიიჭრა ჩინოვნიკთან ზე დაუწყო კითხვა, შეეტყო თუ რა ანბავი იყო ესა,—იმან ზასუსიცი არ აღირსა.

შეიქნა სალსში ყაყანი. მკლებს წაართვეს ზირითგან ცხვრები! ცისითგან დაცალეს ზარბაზანი ზე ამის ზმა-ზედ სალსი რა დაიშალა, ყველანი წავიდენ თავ-თავის სასლში. გიულ-აბი ზე მიწაური აკრეფე გაერივნენ ამ სალსში. შიშის სიკუდილმა მოიცვა იმათი გული ზე იგრძნეს, რომ რაღაც კეთილი არ იყო იმათ თავისათვის. ისინი ჩაცმულნი იევნენ სოფლურის ტანისამოსით ზე როგორც სალსი დაიშალა, ორნი დაადგნენ გზასა, მიეცნენ ტეეს იმ იმედით, რომ რაც რამ ქალაქში მოხვდებოდა, შეატეობინებდა მწვერავი კაცი, რომელიცა განგებ აქ დაადგეს,—რა იყო მიზეზი რომ, ეს ორი პელი აკრიფეს ზე აღარ მოხდა დამნაშავეების დასწრობა?

იმ დღით, მაღიან ადრე, ასე, რომ ცისკარმა თავი ამოყო, მდიდარი ინდოელი, სასულად ტალახური, ესე იგი, დიდი მამასახლისი იმ ქალაქისა, ნამდვილი მამა მუნუსუქმისა, მივიდა გენერალნი ზროკურორთან, რომელმაცა გაიღვიძა, მწუხარეს ყვირილით მამასახლისისა. როდესაც მოასსენა მოსამსახურემ, ზროკურორს არ უნდოდა მიღება, რადგანც ჯერ ადრე იყო ზე შუადღემდინ არავის იღებდა, მაგრამ როდესაც ნახა ტალახური

ვეროდ მწუსარეს სმითა ზ მალათ იწეოდ კაბინეტში ზროკურორთან, მაშინ მეტი გზა აღარ იყო, სხუა არა იოსრა უნდა ამისათვის ეცა ზატოვი, რომ ეს კაცი მრთელს ქალაქში ზირველი კაცი იყო.

ტალიანური ვეროზიულად ჩაცმული შევარდა ზირ ზ ზირ ზროკურორის სპალნაში; სასიეჟდინე სიევითლით დაფარული იყო იმისი ზირი.

—მართლ-მსაჯულებას! მართლმსაჯულებას! ვერიოდ ინდოელი, მართლმსაჯულებას ვითხოვ თქუწნგანა!

—ეოველთვს იზოფნი! მიუგო გენერალნი ზროკურორმა.

—კლერბს ზ კაბრიელს ახრჩობენ?., ჰკითხა ტალიანური, მთრთოლვარეს ტუჩებით ზ კანკალის სმითა.

—დიახ, ახრჩობენ, რამდენიმე საათის შემდგომს.

—ისინი მართალნი არიან!

—იქნება, მაგრამ გადაწუდა უნდა დაიხვრჩნენ.

—ჯერ ხომ ცოცხლები არიან... ხომ ცოცხლები არიან?

—ცოცხლები არიან, მაგრამ, რაკი განახენი შედგა, თუნდა შეგდრები ეოფილან, სულ ერთია...

—ოჰ! მადლობა დმერთს, მაშ არ მოკვდებიან!... თხუთმეტი წელიწადი ვიყავი ამ ქალაქის მამასახლისად ზ როგორც ახლა თქუწნ აღსრულებთ, ისე მე ვაღსრულებდი მართლმსაჯულების თანამდებობას... მე მუნუსემის ნამდვილი ძმა ვარ ზ, როდესაც მოვდივარ კავანთავისუფლო ორი მართალი სული, რომელნიცა უნდა

დახრწონ, რასაკუთრებელია უნდა მომისმინოთ.

—თქვენ ჩემო საუვარელო, ტუილათა სცდებით ღმრთს ჰკარგავთ, მიუგო მოსამართლემ: თქვენ ანობთ, რომ ვითომც კლერბსი ღ გებრიელ მართალნი იყვნენ?.. მეტე წაიკითხეთ, გუშინ სამსჯავროში რაც ვილანაზრაკე?

—არა, არ წამიკითხავს.

—კიდევ ეგ არის რომ არ წაიკითხავს! რომ წაგუკითხნა, არ მოსვიდოდი ღ არ გამაღვიძებდი ამ ღმრთსა!... აი, გასეთი, ამაში არის დაბეჭდილი, რაც ვილანაზრაკე, გთხოვ წაიკითხო.

—ეგ ძალიან კარგი, ჰატეცემულო, ბატონო, გენერალნი ჰროკურორო, მაგრამ თითონ მუნუსემი რომ მოსულიყო თავის ფეხით ასლა ღ ეთქნა, ეს ორნი გაცნი მართალნი არიანო, მაშინ რას იტყვოდი?

მოსამართლემ უკან დაიწია ღ კელითგან გასეთი გაუარდა.

—როგორ! მუნუსემი, შენი ძმა, მაშ მკვდარი არ არის? წარმოსთქნა ჰროკურორომა იმ სმით, რომელშიაც სჩანდა, თითქოს შუურაცს ქმნილიყო, თუ რათ მოტუედა მუნუსემის მოკვლით ღ ტუილათ რათ ილანაზრაკე სამსჯავროში.

—საუბედუროთ ჩემი ძმა, მართალია მოკვდა ჩვეულებრივის სიკვდილით, დასამტკიცებლათ ამისა, აი წიგნი, რომლით მართლდებიან კლერბსი ღ გებრიელი, სოლო მტუენდებიან სსჰანი.

—ვინ დაწერა ეს წიგნი?..

—თითონ ჩემს ძმამ მუნუსემი.

—თუთან იმან, ვინც მოკუდა?

—ღიას.

—რას ანობთ? რასა, უფალო ტაღაიზერი?.. ზირ-
ჯვარი დაიწერე! სომ არ გავიქდით?

—აი წიგნი, ინებეთ, წაიკითხეთ. გუშინ ჩემის ძმის
კაბინეტის რომ ვარჩევდი, მაშინ ეს წიგნი ვიპოვნე იმის
სტოლზედ. ეს წიგნი არის თქვენს ზე ჩემს სასელობა-
ზედ. დრო ძვირფასია, ღუთის გულისათვის, წაიკითხეთ
ჩქარა!

მოსამართლემ მსრები აიწივა ზე დაიწყო კითხვა.
ის წიგნი დაწერილიყო იმ დღის წინათ, რა დღესაც
მუნუსემი წავიდა ფოცხვერებსზედ სანადიროთ. აი რა
ეწერა იმ წიგნში:

„საუჭარელო ძმაო,

„ჩვენ სხალ მივდივართ რაჟანის სეობაში ფოც-
ხვერებსზედ სანადიროთ. აგერ ერთი მრგვალი წელიწადი
იქნება რაცა ვცხოვრებთ ორ კაცთან, რომელთაცა უნდათ
ჩემი დაღუბა ზე ცდილობენ რამე მომიხერხონ; მაგრამ
მე ვცდილობ ვიპოვნო შემთხვევა, გამოვაშკარო ეს იმა-
თი სასიზღარი განსრახვა ზე მაშინ იმედი მაქვს გავა-
მტკერო ფეს ქვეშ, როგორც შსამიანი გველები. ჩემ სა-
უბედუროთ მე ვიცი მხოლოდ ზოგი ერთი იმათი ბო-

როტ-განსრახვა, ზე ვეცდები, მივცე შემთხვევა, ეს თავი-
ანთი ბოროტი განსრახვა, მოიუგანონ აღსრულებაში,
აგერ სამი თვე იქნება, ძალას მატანენ, წავიდეთ ფო-
ცხვერების სანადიროთაო,—ამაში ეჭვი მაქვს, რადგანც
ესლა, ეგება ამ დროს ჩაიდონ დრო ზე როგორმე და-
მდუზონ. სვალ სანადიროთ მიუდივარ, ჩუჭნ მონადი-
რეებში ბევრი მშიშარა იქნება, ამათაგან არც შემწეობას
მოვითხოვ, არც მტრობასა; ჰირველად, იმედი მაქვს ჩე-
მის თავისა, ზე მეორედ ორის ემაწვილის-მოგზაურისა-
ანგლიხანის ზე ფრანცუზისა, რომელნიცა არა მკონია
მიუდგენ ამ ბოროტის მომქმედთა. რაც შეესება ჩემს
მოსამსახურეებს, როგორც ინდოელები, ამათი მისყიდვა
ძრეულ ადვილი არის ოქროთი.

„ჩემს მტრებს ჰქვიანთ, ერთს გიულ-აბი ზე მეორეს
მიწურო. ამათანს ჰირველს უეჭარს ჩემი ცოლი ზე
მეორეს რაღაც დანაშაული უქმნია თავის ამხანაგთან
ერთად ზე ეოველი ფერში შველის, მამასადამე, თუ ამ
ნადირობაში ამიტუდა რამე, ამისი მიზეზნი იქნებიან
ინდოელები გიულ-აბი ზე მიწურო, იმედი მაქვს, ძარ-
თლმსაჯულებს არ დაიდუმებს ამასა.

მუნუსემი.“

რა დაასრულა წიგნის კითხვა, გენერალნი ჰროკურო-
რი ატრიალებდა კელში ამ წიგნსა, მერე აიღო გაზეთი,

რომელიცა დაეარდა, გადაიკითხა ერთი კიდევ რაც ელ-
ხარკნა სამსჯავროში, შეამოწმა მუნუსემის წიგნთან,
წამოიღულულა რაღაცა უთავბოლოთ და ბოლოს
სთქუა:

—ეგ ძალიან კარგი ბატონო ტალაიშერი, მაგრამ,
სწორეთ დარწმუნებული ხართ, რომ ეს წიგნი შენის
ძმისაგან არის დაწერილი? ნამდვილად იმისი კელი არის?

—რას მიბრძანებთ ბატონო! როგორ არა ვარ და-
რწმუნებული!... აი, ინებეთ, გასინჯეთ, სხუაც ბევრი წი-
გნები მაქვს ჩემის ძმისა, ნახეთ თუ არა ჰგავს ამის წი-
გნებსა... მოიწვიეთ მადრასის ვაჭრები, რამდენიც
თქვენნი ნება იუოს და აჩვენეთ, თუ იმისი კელი არ
იუოს.

—იცე რა ბატონო ტალაიშერი, ამ გვარ საქმეში
დიდი სიბრძნილე უნდა კაცსა.... მე ძალიან კარგათ
მესმის ჩემი თანამდებობის ვალი.... ჩემი ლაზარაკი სა-
სამსჯავროში... განაჩენი... ახ, ღმერთო!.. ახლავე გა-
გზავნი ვაჭრების მოსაყვანად....

—ჯერ უბძანეთ, შეაყენონ განაჩენის აღსრულება...

—ოჰ, ნუ შეწუხდებით!...კიდევ ბევრი დრო გვიძევს
წინა. პროკურორმა ზარი დარეკა, შემოვიდნენ ორნი
მსახურნი, პროკურორმა გაგზავნა ისინი ზოგი ერთი
ვაჭრების მოსაყვანად, მინამ მოვიდოდნენ, კიდევ რამ-
დენჯერმე გადაიკითხა, თავისი ნალაზარაკევი გასეთში და
რა თითი დაადო იმ სტატყას, სთქუა.

—ეს კარგი, მაგრამ აქ ცხადია!.. ჩემი ნალაზარაკე-

ვის დარღვევა ეოვლად შეუძლებელია!. მე დავამტკიცე ნამდვილად, როგორც ორჯელ-ორი ოთხსა იქს, ისე!.

—დიას! ეუბნებოდა ტალაიზერი,—მაგრამ ჩემი მძის წიგნი...

—ოჰ, ეგ წიგნი, სწორეთ ჭირი არის!.. ნუ ჩქარობთ, უფალო... გუშინ სამსჯავროში ექვსნი მსაჯულნი იუენენ, მეც მეშვიდე ვიუხვ: შვიდნი კაცნი, ერთის აზრისანი ვართ, აბა კარგათ იფიქრეთ!.. შენ დალოცვილო, ბრძები ხომ არა ვართ!.. ეს არის მნელი, რომ იქ არ იუავი ხალხში ღ ეურს არ გვიგდებდი, როდესაც მე დავიწეე ლაზარაკი!. მერე რა დიდი ხალხი იყო იქა...სა-უკეთესო საზოგადოება მრთელი საზოგადოება!.. თანახმა შეიქნა ჩემთან....

—დამნაშავეთა აღვიარეს?

—რასაკერეელია არა.... მერე, როდის მომხდარა რომ დამნაშავენი გამოტყენილიუენენ როდისმე?.. ჭო, იქნება მაშინ გამოტყენენ, როდესაც ჩამოასრჩობთ: კაცის აგებულება ასეა!

ამ დროს მოვიდნენ ვაჭრები, მუნუსემის კელის შესამოწმებლად ღ ეველამ ერთობ აღვიარეს, რომ ის წიგნი ნამდვილად მუნუსემის დაწერილი იყო.

—მოუწოდეთ მრთელი ინდოეთის ვაჭრებსა, სთქუა ტალაიზერიმ, ღ ისინიც დაამტკიცებენ ჩემს ნათქვამსა.

—იქნება... იქნება ზატყვემულო!.. მაგრამ თქუენნი მძა...არც თუ გასაკვირველია!... შეიძლება მოტყუებული-ყო; გიულ-აბი ღ მირაზური მართალნიც ეოფილიუენენ...

ანბობდნენ, თქვენნი მძა ძალიან ეჭვიანი ეოფილა; უეჭველია, რომ....

—უბძნეთ მოვიდნენ მიწური ღ გოულ-აბი... მოიწვიეთ თითონ მუნუსემის ქვრივიცა.... ღ მაშინ თანახმანი შეიქნებით, რომ კლერბსის ღ გაბრიელის დასწრება არასგზით არ შეიძლება; ამასთანავე საჭირო არის, საქმე კვლახლად გაიხსრიკოს. თუ რომ მუნუსემის წიგნი გუშინ სამსჯავროში წაკითხულიყო, მაშინ მსაჯულების აზრი სრულებით სხუა იქნებოდა, ეგ უეჭველია!

—არა, არა! მერწმუნეთ თქვენნი მძის წიგნი ვერ დაასრულებდა იმ ლაზარაკის ძალასა, რაც ძალა ჭკონდა ჩემს ლაზარაკს გუშინ სამართალში. იქ იყო ერთი ზოლიციის ნაჩინოვნეიკარი, გაკვირვებით ზირი დაელო ღ ისე მიეუწებდა, რომ გენასა, ვინც უუარს მიგდებდნენ, სულ სახესედ ფერი შეეცვალათ გაკვირვებით. არ უნდა აჩქარდეთ... აი ახლა გავესაზნი გოულ-აბის, მიწურის ღ თქვენის რძლის მოსაყვანად... მზათა ვარ, თქვენთვს ეველა აღვასრულო... მაგრამ დარწმუნებულნი ბძანდებოდეთ ამასედ, რომ კლერბსი ღ გაბრიელ ნამდვილად დამნაშავენი არიან.

—არ არიან დამნაშავენი! ვვიროდა ტალაიზერი; მე გავცემ იმათ მაგიერ ჰარუსსა; მე ამიყვანეთ თავდებათ, დამიჭირეთ ციხეში ღ თუ ისინი მართალნი არ გამოვიდნენ, მეც იმათთან დამასწიევით....

ტალაიზერი ისეთის დარწმუნებულის ხმით ლაზარაკობდა, რომ ზოგურორისაც ღმობიერი გული შეექნა.

იმან სტოლზედ დასდვა გაზეთი, გაიარ- გამოიარა სა-
მჯერ; აიღო ერთი თაბახი ქაღალდი, დაწერა ზედ რა-
მდენიმე სტრიქონი, გაგზავნა ჩაფარის კელით ზე თითონ
რა მიუბრუნდა მუნუსემის მძას, უთხრა:

— აი, უფალო ტალაიჭერი მე უბძანე, დამნაშავე-
ების დასწრობა გადადონ სვალამდინ.... ახლა მე ვიცი,
რაშია ც არის ძალა: ახლა თოგორც გამოდის, ისინი კი
არ არიან კაცის-მკვლელები, ოთხნი არიან! ორნი კე-
ლში გეყვანან, იმ ორთაც დავაჭერინებ. ახლა კი მშვი-
დობით! მაგრამ სიბრთხილით იყავით, რომ კლერბსის
ზე გაბრიელის დანაშაულის მონაწილეთა არ შეიტყონ!

— კიდევ მოგასხსენებ, რომ კლერბსი ზე გაბრიელ მა-
რთაღნი არიან.

გენერალნი ჰროკურორი მცბიერის სახით შევიდა მე-
ორეს ოთახში, ორი საათის შემდგომს, როგორც ზე-
მოთა ვთქვით, ძელები აკრიფეს შეიძინითგან.

გიულ-აბის ზე მიწაურის სახლები იმ დღესვე და-
ჩხრიკეს, რა საკვრველია რომ ვერ იპოვნინდნენ, მაგრამ
სამნი მუნუსემის მოსამსახურენი მაშინათვე დაიჭირეს
ზე წარუდგინეს გენერალ-გუბერნატორსა, ლორდს კორ-
ნვალის, რომელთანაც მოვიდა ჰროკურორი ამავე მი-
ზეზით. ეს მუნუსემის მოსამსახურენი მაშინათვე გამო-
ტყდნენ, რომ სიცრუით დააბეზდეს კლერბსი ზე გაბრიელი;
ამასთანავე აღვიარეს, რომ ისინი მისუიღულიყვნენ გიულ-
აბის ზე მიწაურისაგან, მუნუსემის სასიკუდილოთ.

— ცხადია; სთქუა ჰროკურორმა. რომ ეს ინდოელები

არიან დამნაშავენი, მაგრამ მაინც ამითი არა მართლდებიან გუშინდელნი დამნაშავენი; მე ჩემის ლაპარაკით კიდეც დავამტკიცე...

ლორდ კრანველისმა ამ სიტუვასედ შეაყენა ზ დაუმატა, რომ იმას სრული საბუთი აქვს არ ეჭვნეულებდეს ამათ სიმართლესედ ზ ამისათვის უნდა მიეცეთ თავისუფლებას. ზასუსად გენერალნი ზორკურორმა, თავი, დანანებით გაიქნივა, შემდგომს თავი დაუკრა იმის ნიშნად, რომ იმას არა აქვს უფლება წინააღმდეგად წაუიღეს მისის მაღალ აღმატებულების უფლის გენერალგუბერნატორისა, მაგრამ იმის აზრთან კი, სრულებით თანახმა არ იყო.

კლერბსმა ზ გაბრიელმა თან წაიყვანეს ტალაიპერი ლორდ კრანველისთან მაღლობის მოსახსენებლათა, რომელმაცა გამოუცხადა თავისი შეწყება ამ გვარის შემთხვევისათვის ზ უთხრა, თუ რომ საქმე გაუჩნდებოდათ რამე, მოემართათ იმისათვის. ეს უმაწვილკაცნი, მოგზაურნი, რა გამოვიდნენ გარეთ, ჩაისხა ტალაიპერიმ ეს ორნივენი ტრასტრევანდში ზ წამოიყვანა.

—საითკენ მიგეყვართ? ჰკითხა კლერბსმა.

—განა არ იცით, მუნუსემის სასახლეში, მიუგო ინდოელმა.

—ესე იგი, ჯოჯოხეთითგან ზირ ზ ზირ სამოთხეში, მიუგო გაბრიელმა.

—სცდებით, წაუჩურჩულა ანგლიჩანმა, ჩუჭნ მივდივართ ცეცხლის აღში.

გაბრიელმა ამ სიტუეზსედ ამოიოხრა.

VI.

რომელიც კონიერი კაცი არი, ის ყოვლის-ღონის-ძიებით უნდა ცდილობდეს აღარ შესვდეს იმას, რასაც შესვდრია დიდის სიამოვნებით ჭკმაუოფილებით. ბედნიერი იქნებოდა, რასაკვრველია ის კაცი, რომელიც ამ შემთხვევაში უკან არ მოიხედავს, ჭ მაზბის რაც ძალი ჭ ღონე აქუს, თუნდა რომ სამოცი ათას ვერს ქეჭუნის სიმრგვლეს შემოუვლიდეს.

როდესაც ჩეჭნი მოგზაური მსწავლეულები მოვიდნენ ტინეველის ტბის ნაპირს, სადაცა იდგა მუნუსემის მშეჭნიერი სასახლე, იქ არ დაუხვდა გაბრიელს ისა, რასაცა ეძებდა. გევაბ, როგორც ქვრივა გადაწვეიტა, რომ უნდა რამდენიმე თვე ეცხოვრა განმარტოებით, ჭ ამისათვის დარჩა მადრასში, სადაცა ჭქონდა ზატარა უბრალო სახლი.

ტალაიზერის შემწეობით, კლერბსი ჭ გაბრიელი დასახლდნენ აქ. როგორც რომ თავიანთ სახლში. სულგრძელი ინდოელი ცდილობდა ყოვლის მხრით ეცა ამათათუს ზატევი, რომ ეგება ამითი დაევიწეებინათ ცუდი შემთხვევა, რომელიცა თავსედ გადახდათ, ჭ ამასთანავე გადაეხდა ის სიკეთე, რომელიცა ემაწვილ კაცებმა აღმოუჩინეს მუნუსემის უბედურების დროს, მდინარე ლეჩმის კიდესედ. როდესაც აქ კლერბსმა დაჭეო ჭ ნახა

თავისუფლათ თავისი თავი, ის შეუდგა გულ დაიმჯღებოთ თავის მკსავრობის საგანსა, ესე იგი „მაღაბარის ისტორიის“ მუბნასა ღ ამის მიზეზით სწხრეკავდა მუხსემის ბიბლიოტეკასა; გაბრიელი კი დაიარებოდა, ან-ლოს ტეეში, გეები ეპოვნა ის იშვიათი ფრინველი, რომლისათჳსაც გამოგვსავნა, მუხეუმის მსწავლულ სა-ზოგადოებასა.

ერთხელ დილით, კლერბსი რა იყო ჩაცმული სა-მკსავროთ, შევიდა გაბრიელთან ღ ესაღმებოდა, ის ეუბნებოდა, რომ მიდის ტრანკებარის ქალაქში იმ კელნა-წერი წიგნის მოსაპოვებლად, რომლისათჳსაც გამოგვსავნილი იყო ლონდონითგან. გაბრიელ ველარ გაჭყეებოდა თავის ამხანაგსა, იმისი ბედი ღ უბედობა მაგრათ დაბმული იყო კეკას ბედთან, ღ ეს კეკაც ჩქარა უნდა დაბრუნებულიყო. —

— მე დიდხანს არ მივდივარ, უთხრა კლერბსმა ღ თან მოუჭირა კელი გაბრიელსა, ღ არცა მოვძებნი კელნაწერ წიგნსა, ვაი იმას, ვინც დაეძებს რასმეს! თავის-დღეში ვერ იპოვნის. მე ისე მოვიყუან საქმეს, რომ ის „მაღაბარის ისტორია“ არის რაღაც ჯანაბა, თითონ დამეძებდეს მე თავისის ფეხებით, მშვიდობით... ღ გასწოვდეს ეს, რომ აღარ გაბედო ფოცხვერებზედ სანადიროთ წასვლა.

— მშვიდობით კლერბს, უთხრა გაბრიელმა; ვინმლო ჩქარა დაბრუნდე. იქნება შენ მოსვლამდინ, მე კიდევ ქმარი შევქმნილიყო მშუჭნიერის კეკასი.

როდესაც გაშორდნენ ერთმანეთს ეს ორნი მეგობრები, გაბრიელ მოუთმენლივ მოელოდებოდა გვეასა ზე ეოველ-საღამოზედ, რამდენჯერმე ამოიოხრებდა გულის სიღრ-მით, რომ წადილი ვერ უსრულდებოდა. ზე სან, როდე-საც ტალახიერი დაბრუნდებოდა მადრასითგან, ეტეოდა ემაწვილ-გაცსა:

— მე ზე ჩემი რძალი, მრეილა ვწესვართ, რომ ვერ გამღვეთ სიამოვნებას ზე ვერ გატარებინებთ დროსა, მა-გრამ თქვენ თუთან უკეთ გესმით, რომ ამისი მიზეზი ჩვენნი მგლოიარობა არის. მოითმინეთ: ინებებს ღმერთი, მოვალთ მალე ზე კარვს სიამოვნებას გაჩვენებთ.—

ამაზედ გაბრიელი ეტეოდა, რომ ის მრეილ კმაყო-ფილი არის თავის მდგომარეობით ზე მოხარულია, რომ აქ თავისუფლათ დაეძებს იმ იშუათს ფრინველს, რო-მლისათვისაც მოსულა ჰარიყითგან.

რამდენიმე ხნის შემდგომს გაბრიელმა მიიღო კლე-რისისაგან შემდგომი წიგნი, რომელშიაცა იწერებოდა.

„ქ. ტრანვერს. 5 ივნის 18... წელს

„საეუარელო გაბრიელ,

„ჯერ კიდევ აქამდინ არ მამხვდა ბედნიერება, მე-ზოგნა ის იშუათი კელნაწერი წიგნი, აქ მაჩვენეს რა-ღაც დაშამათული მთა, იქ არისო, ბევრი ვეძებე ღრე კლდეში, მაგრამ ვერას გავხდი, მოვიღალე ზე ასლა სწო-რე გითხრა მე იმისი ძეხნის თავი აღარა მაქვს, მოდი ამის შემდგომს ენდე კაცსა, დღეის ამას იქით ეველას ძეხნას თავი დავანებე.

„ამ დღეებში რამდენიმე ანგლიხანებმა, მიმიწვიეს ვეფხვებსედ სანადიროთ კავერის მდინარის კიდეზედ, იქ ამბობენ ვითომც გამოქვაბულს კლდეში, ფოცხვერებს გაეკეთებინოთ კლუბი, რაღაც დანგრეულს ცისეში, მაგრამ ვერ მაცდინეს ზე ვერ წაველ, ეშმაკმა წაიღოს იმ-ათი თავი!

„მომწერე წიგნი ტრანკებარში ერთხელ, ამისათვის რომ ძალე მომიხდება ზირის-ზირ მოსვლა ზ თქმა: მივერსნარ ერთგულო მეგობარო.

„ედუარდ კლერბს.

ზასუსი გაბრიელისა ის იყო, რაც რომ შემთხვეოდა იმას კლერბსის წასვლის შემდგომში. აი ესა:

„საეჭარელო კლერბს,

„მე მივიღე შენი წიგნი ზ ძრიელ ვისიამოვნე; ამ წიგნის შემდგომს გამახარა ერთმა შემთხვევამ: გევა აქ არის.

„გუშინ, როდესაც შუადღითგან ზირეელ საათზედ მოფრიოდით შინ ნადირობითგან, ორნი მოწინავე კაც-ნი ცხენის ჭენებით მოცვიფდნენ ზ გვითხრეს, რომ ტინეველის ნიშნა მოდისო. ტაღაბერი გამოვარდა ზ და-ეშო გზისაკენ მისაკვებლად. რაც მე შემეხება, ისე და-ვივარტე ზ ჭეუთიგან შევიძალე, რომ არ ვიცოდი საი-

თვენ წავსულიყავი. ბევრი ვინატრე, ეგება ფრინველი ვიყო, სადმე ხის ტოტზედ შემოვჯდე და იქიდან უუურო მეთქი.

„შესავალ კარებთან დადგა ორი ტრანსტრეჟანდი; ერთის ტრანსტრეჟანითგან გამოვიდნენ გეჟას მოახლეები, მეორითგან თვთან გეჟა, მხოლოდ მე კი ვერ დავინახე ამისათვის, რომ თვალები როგორღაც უნებლიეთ დამეხუჭნენ, მანამ ვერ გავახილე, მინამ ტალახიერმი კელი არ მაძვიდა და არ მიმიყვანა მშუცნიერების ღმერთასთან. მაშინ იქ მე ვიგრძენი, რომ აითქოს დედა მიწა ჩემ ქუჩაში ირეოდა; სული შემიკუბდა და აღარ მახსოვს, თუ როგორ სიტყუა არევით დაუწეე მისალმება, არც ის მახსოვს თუ რა მიმასუსხა.

„მაშინ მივხვდი მხოლოდ, რომ ჩემი სვე დაბმული იყო საუკუნოდ იმის ბედისწერასთან, რომელიცა შექმნილი იყო საკუთრად ჩემთვის. სხუამ შეისაკუთრა ის, მაგრამ ის სხუა მოგუდა, მაშასადამე როგორც გასათხოვარი ქალი, უნატრონო არის და ეს ჰატრონი დარწმუნებული ვარ, მე უნდა ვიყო.

„ჩემ ბედობაზედ, ეს ჩემი არევა, ვერავინ შენიშნა ამისათვის, რომ ეგელანი ამ გეჟას უუურებდნენ და როდესაც მეც სხვასავით ამას დაუწეე უურება, მაშინ თვალები ვეღარ მოვაშორე.

„როდესაც შევიდა სასტუმროს ოთახში, ეს დაჯდა მდივანზედ, სადაცა მეცა და ტალახიერიც მიგვიწვია დავმსხდარვიყავით იმის გვერდზედ, მე მუხლების კანკალით

მიველი. სარკემ, რომელიცა ეკიდბ, ზირ ზირ, დამანა-
ზბა ჩემი თავი, რომ ვიყავი ფერმკრთალი.

— მე ველოდი ამ შემთხვევას, სთქუბ გვეამ, რა მბ-
მიბრუნდბ მე, — მიწდობბ გამომეცხადებინბ თქუწნდზს ჩემი
მბდლობბ, თქუწნის კეთილშობილურის მოქცევისბთზს
მდინარე ლეჩმის კიდუხედ. აზ, როგორ დამბფიქრბ გენე-
რბლნი ზროგურორის უშესბბმო ქცეუბბ, რომელითბც
მოგბდბთ იმდენი უსიბმოვნებბ.

„ჩემი ენბ კიდევ ბირივბ. ჩემს ბედობბზუდ ბმბს ეგონბ
რბლბცა ვოქვი ზ წბრმოსთქუბ:

— ჩქარბ დბბრუნდებბ თქუწნი მეგობბრი უფბლი
კლერბსი?

— ჩქარბ, მიუგე მე ზმის კბნკბლით.

— უფბლი ედუბრდ კლერბს ჩინებული ემბწვილი
კბცბბ, გბნბგრმელბ იმბნ, რბ ბუბბდლებდბ ზმბს თზთო-
ეულს სიტუქუსბ. ჩემს ქმბრს მრიელ უქუბბრდბ ისბ.

„ბქ მე ვიგრმენი, რომ ბმ ორმბ სიტუქბმ „ჩემი
ქმბრიო“ გბჭკმირბ ჩემი გული, როგორც ორმბ ბბსრმბ
ზბნჯბლმბ. ბდრე რომ ეთქვბ ვისმეს ეს სიტუქუბ ჩემთზს,
ბრ ვიგრმნობდი რომ ბსე დბბსნეულებდბ ჩემს გულსბ.

„ბმ სიტუქეების-თქმბზუდ, მბდრბსითგბნ მოვიდნენ
ორნი ბდვოკბტნი, მუნუსემის ბრეულის სბქმის გბსბმბ-
რთვბთ ზ ბმ შემთხვევბმ გამომიევბნბ ბრეულის მდგო-
მბრეობითგბნ.

„შემდგომს შეველით სბდილის სბჭმელბდ. ზურის სბ-
ჭმელს სტოლზუდ დბვსნედით ზუთნი, ტბლბბერმი დბ-

უწყო ღაზარაკი ადვოკატებს; მე ვიყავი თევზისა მზგავსად მუნჯად, ზე ეს თითქოსო მოსწონდა გვეასა. დედაკაცებს ამ ვარი ქცევა მრეილ მოსწონთ. ძალიან უსამართლობათა სჯიან, რომელნიცა ანობენ, ვითომც კაცი უნდა ცდილობდნენ, რომ დედაკაცებს მოეწონნენო. ზოგჯერ კაცი უნდა იჯდეს ჩუმათ, სხუანი რომ ღაზარაკობენ ზე ეს მრეილ მოსწონთ ქალებსა.

„შენ იტყვი რომ მე დიდების მოყვარე ვარ, რადგანც არასფერს გიძალავ, როგორც ჩემს მეგობარს. მე ასე მეგონია რომ, ეს საოცარი ქალი ჩემთან გულგრილად არ არის; მაგრამ ესეც კი უნდა ვსთქუა, რაც მოსულა, მეტის ტრფობით ზე სიუჟარულით ისე დავდივარ, რომ გული მეწვის, თითქოს ცეცხლი მეკიდებაო.

„მშვიდობით კლერბს! დაბრუნდი ჩქარა. შენ რომ აქ იყო, მაშინ უფრო იმედი იქნება.— შენი მეგობარი
გაბრიელ ნ. . .“

„ტ. ბ. გიულ-აბ ზე მიწაური დაეძალნენ ზოლიცისა, ზოგნი ანობენ ზონდიშერიის ნავთსადგურთან არიან სადღაცა დამალულნიო, ვეროპიულად ჩაცმულებიო; ზოგნი ანობენ ბატავიაში ივენენ ვითომც დამალულები.

„ნუ წახვალ ღუთის გულისათჳს ფოცსვერებზედ სანადიროთა,ამ მხედის სახელის ხსენებაზედ თავს ზარი მეცემა ზე ტანში ჟრუანტელს მასხამს.

„ჩემი უცნაური ფრინველი, რომლისათჳსაც გამო-

გზავნილი ვარ, სრულებით დამავიწვა გვეამ ზ თუ შენ შეგხვდეს სადმე მაინც, ღუთის გულისათვის დამიჭირე.“

როდესაც მისწერა კლერბს ეს წიგნი, გაბრიელმა იმ დამეს, მიუჯდა გაღებულს ფანჯარას, ჭაერის ამო-სასუნთქავად. აურაცხელთ ვარსკვლავთ შუქი, როგორც წვიმისა, დაეცემოდნენ მთის ქვესა ზ შეუოთვლილ ხე-ებისასა; ღურჯი მოკამკამო ცა ელვარებდა, მოკრიალო ტბის ტალღებში, მხოლოდ ამ ტბის ერთი კუთხე, რომელზედაც აღმოცენებული ივენენ ტბის მცენარენი ზ ლელობი, დაფარებული იყო დამის სიწუდიადითა. გა-გაბრიელის თვალები სშირად შეახერდებოდნენ ამ წუდი-ადს საიდუმლოს წერტილს, დიდებულის ტინეველის დამისასა; სადაცა იმან შენიშნა, რომ თითქოს ლალო-ბის ფრტველი ფოთლები ინმრეოდნენ; მერე თითქოს შემოესმა წელის შსრიალი, ეგონებოდა კაცს რაღაც ჩა-ვარდაო, შემდგომს ვარსკვლავების შუქსედ შენიშნა, რომ ამ ლალობში რაღაცამ თავი ამოყო ზ ეს მიემგზავსე-ბოდა კაცის თავსა, გაბრიელმა შეიწვევითა სუნთქა, შე-იქნა უძრავი, რა დარწმუნდა რომ ეს რაღაც საკვრვე-ლებია.

ეს დამე ეოველ საგანს განადიდებდა ზ ამისათვის გაბრიელს ეს კაცის თავი ეჩვენა, რაღაცა დიდად. ზირ-ველად იოიქრა რომ ეს თავი იყო სწილოსი ზ მცირე-დი დამშვიდდა. ეოველთ ზირუტევედ, რომელნიცა და-მალოლნი არიან დამის სიწუდიადეში, საშიშარი არის კაცი. გაბრიელ უფრო შეშინდებოდა კაცისაგან, ვიდრე

სწილოსი! რომ სწილოს ამგზავსა ეს თავი, გულ და-
მშვიდებით რა შორდებოდა ამ ფანჯარასა, უცებ ამ უ-
ცნაურის თავითგან შემოესმა ჩუმი ხმა, თითქოს წაიჩუ-
ჩჩულაო, ისე რომ ამ ხმამ მოაწივა გაბრიელის ყურა-
მდისინ. გაბრიელმა ამის შემდგომს დაინახა რომ ვარ-
სკვლავებისგან განათებულს კუთხისაკენ ტბაში, ვიღაცა
თითქოს მოცურავდა; შემდგომს შეინძრნენ იმ ხეების
ტოტები, რომელნიც იდგნენ ტბის კიდეზედ; შემდგომს
სრულებით დაჩუმიდა ზოგჯერ ეს მოღანდება გაქრა.
ცხადი იყო, რომ გაბრიელის თვალთ წინ მოხვდა რა-
ღაც რამ საიდუმლო საშინელება: მაგრამ ვის შეეძლო
ეთქვა, რა იყო ეს საშინელი საიდუმლოება! გაბრიელი
მრთელი ღამე იმ ფანჯარას აზ მოშორებია: ის იცეც-
ვდა ზე დაჯდებოდა მშუტნიერს გვეას მოსვენებით მიღსა
ღ ამ ფიქრით ის იყო ბედნიერი. როდესაც გათენდა
ღ გაიარა მშუტნიერის ზე დიდებულის ბაღის სეივანში,
რა შესვდა მებაღეს ჭკითხა, თუ სად დადიოდნენ ზე ღა-
მით სად ინახავდნენ სწილოებსა. მებაღემ უნახუნა, რომ
გვეას სწილოები აღარა ჭევანდნენ, რაც ივენენ, სულ
ერთიან აჩუქა ლორდ კლორეანისა ზე ახლა აღარ ინა-
ხავსო.

გაბრიელმა, დიდის ყურადღებით გაშინჯა ის მხა-
რე, სადაცა დაინახა კაცის თავი ზე ჭხოვა რაღაც ზირუ-
ტევის თუ კაცის ნასიარულებელი კვალი, ამასთანავე
ხეების ნამტვრევი ტოტები. ზირველად იფიქრა, ეს ანბა-
ვი ეთქვა გვეასათჳს, ან ტალახეგრისათჳს; შემდგომს

იფიქრს ვაი თუ ტინეველიის დამაშვენებელი მნათობი შეწუხდეს, შეეშინდეს ღ ისევე მადრასში წავიდესო. რა ეს იფიქრს, გადასწევიტა რომ ეს შემთხვევა არავის უთხრას ღ როდესაც მოახლოვდა ის დრო ღამისა, მივიდა იმავე ფანჯარასთან ორღულიან გატენილის თოფით ღ იუურებოდა იმავე მხარისაკენ, რა არის თუ კიდევ მოხდება რამ, იმავე მინუტს ეპყერებოდა ტბასა. ამის წინათ მოგონდა გაბრიელს ერთი აზრი, მივიდა სტოლთან, გახსნა დაბეჭდილი წიგნი, რომელიც კლერბს მისწერა ღ ზედ კიდევ დაუმატა ორიოდ სიტყუა:

„საუწარელო კლერბს, ეველა დაივიწე რაც რამ ამ წიგნში წაიკითხე ღ იფიქრე ამ უკანასკნელ სიტყვებზედ,—მოდო რაც შეგეძლოს ჩქარა, ჩემოჯს საჭიროა შენი შეგობრული დახმარება.“

(ზოგი მერე იქნება.)

გლეხკაცო ძმაო რას გმინავს.

(რუსულითგან).

გუძღვნი ელენა კერესელიძისას.

გლეხ-კაცო ძმაო, რას გმინავს ადექ,
კარს გადგა ტურფა შენ გასაფხული,
შენ მესობელთა რა გაიღვიძეს,
მუშაობენ კარს გასურებული;
აიღე თავი, გამოიღვიძე,
აბა ჯერ ძმაო ზედ დაიხედე:
რა იუავ, რა ხარ ჭ რა იქნები,
აბა შენ ეზოს კარგად გახედე.
კალოზედ არ გაქეშ არცა ერთი მნა,
ანზარს,—არც ერთი ზურის მარცვალი,
შენ ველზედ დაჭეოს რომე ზირუტევა,
დაიხოცება მშიერ-მწუერვალი.
გე შენი ქოხი ოთხმოცის წლისა,
ბარბაცებს ისე, ვითა ზებერი,

აგვსებია შენ ეზო ნაგვითა,
შორით დაცინის მოევარე—მტერი.

მოიგონე მხავ ემაწვილკაცობა,
შეძინების დროს ეველგან რომ სტოდი,
«მოხუცების დროს მინდა ცხოვრება,»
ამაზედ ერთხელ არას ანობდი.

ახლა იჯექი ფანჯარის წინა,
მშოელი დღე აგრე ჩაუიქრებული,
შეშის დამჭრელიც არა გევაფს შინა
მავ შენ ქცევაზედ იტანჯვის გული,
დროა მოიძკა შენ ჰურის ეანა
აკერ, შეხედე, მკიან ეველანი,
დალჳა მინდორზედ, თივა ნათიბი,
არაკინა სჩანს შინ შემომტანი.

რას გძინავს გლეხო? მიდის ზაფხული,
მალე დადგება მკაცრი ზამთარი,
ვინც რა შეკრიბა, აქეს შენახული,
იმას აქეს მაშინ ზურგი მაკარი.

ი. კერესელიძე.

ნოემბრის 10.

1870 წელს.

ეპიგრამა

მკითხველო, ჩემს სახლს რას დაცქერდი,
რას შემამეურნებ ჩაფიქრებული?

მეც ერთსულ შენებრ სოფელს დავმღერდი,
შენებრ მეც ვიუხვ აღუფაგებელი.

აწ რიგი მერგო, აქ გადმოვსახლდი,
აქ არის ჩემი მიწა, სახლ, კარბი;

აქ ვდგევარ მკვიდრად, ვითა კლდე მუარი
დ შენგი მანდ სარ მხოლოდ სტუმარი.

ი. კერესელიძე.

10 ნოემბერს
1870 წელს.

უკანასკნელი საათი.

თავი XXX

როდესაც მოამსადებდნენ დუგომოსა ზ ბერნადინოსა წასაყვანად, იმ დროს მოვიდოდნენ ეარაულისა წასაყვანად ბეატრიქსა ზ ლუკრეციასა, რომელნიც წინაშე უფლისა მუსლთ მოდრეკითა ლოცულობდნენ ზ აგრეთვე იმათთანა ლოცულობდა მომღვარე კაპუცინი, — ზ ამ დროს მომღუარსა შეატეობდნენ, რათა დრო იყო წაყვანად ემატოტხედა ბეატრიქსი ზ ლუკრეციისა. საწელი მომღუარე ვერა ბედავდა, რათა გაემსილა ბეატრიქსათჳს დრო არს წასვლისა ემატოტსა ზედა, მაგრამ თჳითონ ბეატრიქე გაიყვანდა მომღუარსა სათქმელად ამისა მისთჳს. — ბეატრიქე ლოცულობდა ოფლითა, რომელნიც ვარდებოდნენ ჰირისა მისგან, როგორც ცრემლნი. —

— თუმცე გნებავს უფალო რომ მოვასლოვდე შენდა, შემინდვე მე ცოდვანი ჩემნი, მე მხათა ვარ მოსვლად შენდა, როგორც ზღვისა მცურვე გაცურვად ზღვისა ზ ამისათჳს ნეტავი ვიცოდე თუ მალე ვიქმნები შეძლებულ მოსვლად შენდა.

— შეილო ჩემო! ეტეოდა მას მომღუარე. თუმცე გნებავს თქუტნ, რომ მინვიდეთ უფალთან, უფალი დიდხანს მოდის წაყვანად თქუტნისა ზ წავიდეთ შესაყრელად მისსა.

იტეოდ რა ამასა კანუცინი გაუწოდებდა კელსა ასა-
ვენად ბეატრიქსა ღ ბეატრიქ იტეოდა:

—ამ ქუჭენიერთ წვალება ითვლება ბედნიერთა ღ
იმ ქუჭენიერთ წვალება ითვლების სასიამოვნოთა ღ
ქებათა, წავიდეთ, წავიდეთ მამაო!....

იტეოდ რა ამასა ბეატრიქ, ეარზულნი მოემსა-
დებოდნენ წასავენად მისსა ღ დედის ნაცვალისა, ხალ-
ხნი მოგროვდებოდნენ მრავალნი, საეურებლათა ცერე-
მონიისა, სახლის თავზედა გადმოდგებოდნენ მოეურადე-
ნი ამა დახაგრულ შემთხვევისა, ხალხთაც მიანჩიათ ამ
გვარი შემთხვევა უმჯობეს ეოვლისა დღესასწაულისა ღ
მოგროვებიან უმჯობესითა გულს მოდგინებითა შეტ-
ეობად ღ სილვად იმ გვარ დაღრევილ ცერემონიისა,—
თავ ღ ჰირველად გამოიევენდნენ საწერობილედგან დე-
დის ნაცვალსა ბეატრიქისა, ლუკრეციასა, რომელიც იყო
ჩაცმული შავს ტანისამოსში უბრალო ბანბისა მატელისა,
პერანგი ეცვა წმინდა ნაქსოვი ტილოსა. —ფეხთა ჭქო-
ნდა ჩაცმული შავ სავერდისა ფოსტალნი ბანტითა შა-
ვითა, წელზედა ატლასის სარტელისა მაგიერთ ერტეა
ბაწარი, რომლითაც ჭქონდა შემოხვეული ფეხებზედა სუ-
ბუქათ, რომლის გამო შეეძლო სმარება კელებისა. რა-
დგანაც მარჯვენა კელსა სმარობდა სალოცავათა ღ მა-
რცხენასა სიმწარისა ოფლისათჳსა, რომელიცა იწმენდა
სიმწარის დროსა, მის მეშეთ გამოიევენდნენ საწვალსა
ბეატრიქსა.

გამოუთქმელსა მწუხარებასა კიდევ არ შეეძლო დაკა-

რევად სამღრთო სიმშენიერებისა მისისა, იმგვარი სიმშენიერე ზ სილამაზე შეამკობდნენ ნაზისა ჰირისა სახეს ბეატრიქსა, როდესაც გამოიყვანდნენ საპრობილეთგან, რომ ვითომც განგებ განმშენიერებულ ჟოფილიყო უკანასკნელსა დროსა თჯისა სიცოცხლისა. ბეატრიქე იყო ჩაცმული დიდისა განსხვავებითა, მინამ დედისა ნაცვალსა მისი, სასესედა ჰქონდა ჩამოფარებული ატლასისა წმინდა ლეჩაქი, რომელსაც ქვიან ვაულისა. . ტანსაცმელი მისი იყო ლაღისა ფერის გლასისა, რომელსედაც ჰქონდა შემოხვეული შეწარი, ფერსთა ეცვა ბაშპანი წითელ საფერდისა, ქუსლითა ლაღის ფერითა ზ ბანტითა მწვანითა, — აი ეს არის, აი ეს არის! აზვენებდნენ ხალხნი ერთი მეორესა ბეატრიქსა ზედა ზ შეაცქერდებოდნენ თხუთმეტის წლის ქალწულსა ქალსა, რომელიც მივიდოდა თავისუფლათა ეშაქოტსა ზედა. —

გამოიყვანდნენ რა ბეატრიქსა, ეკლესიისა მსახურნი შეეერებოდნენ დიდისა ჯვართა, რომელსედაცა იყო გამოსახული ჯვარცმა იესო ქრისტესისა. —

შესედამდნენ რა ეს ორნი ქალნი ჯვარცმასა, დავარდებოდნენ მუსლთ მოდრეკითა წინაშე მისსა ზ ბეატრიქე წარმოსთქჳამდა:

— შენ გაშლილ კელითა მივსთები მე უფალო! დამცველო ჩემო! მიმიღე მე იმ სიუჟარულითა, რომლითაც ვემსადები მოსვლად შენდა. როდესაც დეაკომო ზ ბერნადრო შესედამდნენ კალესნიციდამ ბეატრიქსა, გარდმოვარდებოდნენ უცფათა მისგან ზ დავარდებოდნენ

მუხლთ მოდრეკითა წინაშე ბეატრიქესა ღ ეტუოდნენ:

—გვაპატივე ჩუენ საწყალოთა, დაო, რამეთუ ჩუენ-
თჳსა დაიღუპე თავი შენი ღ ტუილა უბრალოთა მო-
დისარ სიკუდილსედ. —

შეხედამდა რა ბეატრიქე დაბეკილსა სსეულსა თავის
ძმის დეაკომოსა, გაირეოდა ღ მოაწკებოდა გულზედა
მოდღვარსა, მერმეთ მობრუნდჳოდა ღ წმინდა გულითა
იტუოდა:

—რა ჰატვი გნებაუთ ჩემგანა საუვარელნო ძმანო!
ჩუენი სიკუდილი დიდხანს კარდაწეგეტილი იუო, ვერც
ჩემძან სიმართლემან ღ ვერც თქუენძმან,
ვერ გარდაგვარჩინა ჩუენ; რა ჰატვი გნებაუთ ჩემგანა,
მე ბედნიერი ვარ, რომ მივდივარ იქა, სადაცა არ იპო-
ვება ამ გვარი უმღრთოება, გამაგრდი ძმაო დეაკომო!
აწ შენი წვალება დიდხანს ვერ გასწევს, წავიდეთ, რადან
უუურებთ, დავეჩაროთ დამაღვად ჰელ ქუეშა უოლისა,
რომელიც დიდხანს მიგველის ჩუენ, წავიდეთ გავსინ-
ჯოთ საუკუნო მშვიდობიანობა ღ ვნახოთ ჰატრონი
ჩუენი ზეცათასა. —

ნუგეშსა სცემდა რა ამ სიტუეზებითა, ბეატრიქე ძმა-
სა, დეაკომო შეავროვებდა თავის უკანასკნელს ძალასა
ღ დასჯდებოდა თავის კოლესნიცაზედ. ღ გაიწევოდნენ
ემაძოტისკენ. —

ბეატრიქე მოვიდოდა მწრაულად მისვლად დანიშნულ
ადგილსა, როგორც მივიდოდეს კაცი ღზინშიდა სტუმი-
რათა ღ შესვდებოდა რა მას გზაშიდა საუდრანი, დავა-

რდებოდა თვითოეულათა წინაშე მათსა მუხლთ მოდრეკითა ზ ლოცულობდა გახურებულის გულითა. ხალხნი მხედველნი ამისა, ევედრებოდნენ უფალსა, რათა ღმერთმან გამოეცავნოს ანგელოზნი საშველებლად თუთმეტის წლისა ქალწულისათჳს. —

მიახლოვდებოდნენ ბოლოს ერთსა ფართესა ადგილოვანსა, სადაცა კერძოთ მისსა იდგა საუდარი, რომელშიაც იყო გამსადებული წმინდა საიდუმლო მომაკვდინებისათჳს ზ შუაშია იმა ადგილოვანსა იდგა ეშაქოტი ზ იმა ეშაქოტსედა სტოლსედა შავის ხავერდისასა იდგა გაღესილი ხანჯალი, რომელიც ზრწუნამდა ჩამავალ მზის სსივისა გამო ზ მიახლოვდებოდა რა იმა ადგილოვანსა გვიდოსა ამხანაგნი, რომელნიც ივენენ ჩაცმულნი მღჳდლისა ტანისამოსშია ზ განირჩევიდნენ ნიშნებითა ვენახისა ფოთლებითა ქუდებზედ, — შეეროდნენ რა ისინი ეარაულთა შიგა, რომლითაც ივენენ შემოკრულ ტუსადნი, განსაკუთრებით საწეალი ბეატრიჩე, — ამხანაგნი გვიდოსი მიახლოვდებოდნენ ბეატრიჩესთან მოტაცვად მისსა; გვიდო მოუთმენლობითა იჯდა ოქროსა ფერსსა სცენაზედა ზ იდგა გარეშედ ცერემონიისა დამალვით ზ ხედვიდა, რომელ თავისი ამხანაგნი მიახლოვდებიან ბეატრიჩესა ზ მოიტაცვენ; ამ დროს საწეალი გვიდო შესედამს რა მოტაცვასა ბეატრიჩესასა გული მისი დაუწყებს ძეგრასა, გაუწოდებს კელსა ცხენიდან, თავის ამხანაგთა, რომელთაც მოუამდათ ბეატრიჩე ზ ივენენ კიდევ მოშორებით გვიდოზე. — საწეალსა გვი-

დოსა გარდუარდებოდა გულზედა დეხები, რომელნიც ერტუა ფეხებზედა ღ კელისა გაწვდინებისა დროს ღ ბეატრიჩისა აუვანისა დროსა, მარჯვენა ფერსსა დეხითა მიაკრამდა ცხენსა უცუათა, რისა გამო ცხენი გავარდებოდა გასწევეტდა, ლაგამსა ღ მოიტაცვიდა საწუალსა გვიდოსა, რომელსაც შერეკამდა ხალხშია ღ ამით თავის უბედურებითა ვერა სვდებოდა, თვსსა ნაღველსა — ამხანაგნი გვიდოსა თვთონაც მოახერხებდნენ მოტაცვასა ბეატრიჩესა, მაგრამ უბაღდუნ ღ ამხანაგნი, რომელნიც განირჩეოდნენ თეთრისა ბანტებითა ქუდზედა დაუშლიდნენ საქმესა იმათა, რამეაუ თვთონაც უნდოდათ მოტაცვა ბეატრიჩესი, ღ თვთ უბაღდენი უცდიდა კარგითა თავის ამხანაგთა ღ შეიტეობდა რა, როგორ ორნივე მხარე უშლიდნენ ერთი მეორესა, თვთონ გაერთოდა ხალხშია, ამ დროს უარაულნი საკელმწიფონი გამოიღებდნენ კელსა ღ მოიტაცვიდნენ ბეატრიჩესა ღ კარგადდნენ მომტაცველებთა ღ ზოგნი ერთსა მათგანთა მოკვლიდნენ ღ ახალგაზდასა უბაღდუნსა მოკვეთიდნენ კისერსა: გვიდო ღ თავის ამხანაგნი გარდარჩებოდნენ სიკუდილსა, საწუალი ბეატრიჩე დარჩებოდა კელთა უარაულებისა, რომელნიც კისრულობდნენ თავიანთ სურვილსა, ღ ბოლოს მომატებულად უუარაულებთ ჯუღარისტები, რამდენიმე, ესკადრონთაგანნი ღ შემოცვივდებოდნენ ტუსადებსა გულში. —

რა მდგომარეობაში იყო ამ დროს საწუალი ბეატრიჩე, როდესაც შეხედამდა ჰირ ღ ჰირ თავის საუქარელ გვი-

დოსა ზე მერმეთ დარჩებოდა ისთვეთ გელთა უარუელე-
ბისა.—სურდა თუ არა, ამ დროს ბეატრიქსა მობრუნ-
ება თავის სიცოცხლისა? გაუღიმა თუ არა ამდროს გელ
მეორეთა სიუჟარულმან გვიდოსისამან საწყალ ბეატრი-
ქსა, მისსა სიუჟარულმან გაუღიმა ზე კიდევაცა გაახლდა,
მაგრამ საწყალსა ბეატრიქსა, აღარა სურდა სიცოც-
ლე,—ამისათჳს რომ მოახლოებულ იყო სასიკუდინო-
თა ზე ჭაოვებდა მასშიდ განსვენებასა, თუმცე ბეატრიქე
ვერ მოკიდებდა გელსა გვიდოსა, მიუვანის დროს ზე იყო
განშორებით მასსედა, მაგრამ შორითგან გაჰკოცნიდნენ
ერთმანეთსა უკანასკნელისა მხერითა; ზე ბეატრიქე ეტ-
ეოდა გვიდოსა:

—გვიდო, საუგარეო ზე სიცოცხლეო ჩემო! ნუ მი-
ეცეპი ჯავრსა ჩემსედა, ღმერთი შენ არ დაგტოვებს ამ
გარეულ ქუჩანასა ზედა ზე მოგინდობს ჩემთანა, ამი-
სათჳს შეინანე ცრემლითა ცოდვანი შენნი ზე უფალი
ჩემი, რომელსაც მე მიუვევარ განატივებს ცოდვასა შენ-
სა.—

მოძღუარი კახუცინი შესედადა რა ბეატრიქსა, რო-
შელიც ანობდა ამა სიტუეებსა, ეტეოდა:

—მჯლო ბეატრიქე! განაგდე ეოველივე აზრი სიუჟა-
რულებისა ზე მიჯნურებისა ზე იეოს აზრი შენი მოვ-
ლინებულ უფლისა მიერ.

—მამაო! მიუგო ბეატრიქემ, არა მკონია მე რომ
ამ სიტუეებითა ვცოდვიდე, მე მაქჳს განუშომელი სიუჟა-
რული ჩემი გვიდოსი ზე მოუთმენელი მოველი, რომ

ჩემი ზე მისი სული ერთათა შეერთდნენ, მე მსურს რომ დავიწერო ჯვარი ჩემს გვიდოსა ზედა წიაღსა წინაშე უფლისა, რათა ვოვლად შემძლებელისა წინეთა ამბორს ვეო ჩემი გვიდო. მე მტონია, რომ კანონიერი სიუჟარული ცოდვა არ იეოს, რადგანაც ღმერთი თითონ სიუჟარული არს, საღმრთო წერილისა მებრ.—

კანუცინი თუმცე დაიჯერებდა სიტყვებსა ბეატრიჩესასა, მაგრამ კიდევ ეტეოდა.

—შჯლო ჩემო! აი სიუჟარული ზე საქრმო შენი, (აჩუტნებდა ბეატრიჩესა იესო ქრისტესისა ჯუარცმისა) ამასა მიავლინე აზრი შენი ზე ამბორს ჭეავ ვოვლითა გულითა ზე ვოვლითა სულითა შენითა.

—ოო! რა საკუტეულია ამბორს ვეოვ, ვოვლითა სულითა ზე გულითა ჩემითა ზე დავარდებოდა მუხლთ მოდრეკითა წინაშე ჯუარცმისა, მაგრამ საუჟარული, ჩუტნი სიუჟარულობისა გამო ჩუტნსედა ჯუარს ეცვა.—

ამ დროს შეივეანდნენ ტუსადებსა საუდარში, რომელიც იდგა ზემო აღნიშნულს ადგილოვანსა, სასიაროთა, სადაცა ილოცვიდნენ გულს მოდვინეთა, მერმეთ მოვიდნენ ეარაულნი ზე წარვიევანდნენ ემატოტსედა ჰირველათ მარტო ბერნადიროსა, რათა ფორმის გულობისათჳს შეივეანდნენ ემატოტსედა. დანახამდა რა ბერნადირო ჰალახსა სანჯალით, თმანი მისნი ადგებოდნენ შიშისა გამო თავსედა მისსა ზე იტეოდა:

—ღმერთო ჩემო ეს რა ანბავი არს ჩემს თავსედ, ამტელი დატევევება, სან მელავთ ზე სან მაცოცსლებო.—

აიყვანდნენ ბერნადიროსა რ ფორმის გულისათჳს ემა-
 ჭოტსა ზედა, ეტეოდნენ, რომ ნუ ეშინის რამეთუ ტევი-
 ლათ ფორმისათჳს უნდა შევიდეს ემაჭოტზედა, თორემ
 სიკუდილისა ნუგეშინის, მაგრამ საწყაღსა ბერნადირო-
 სა ტევილი ეგონებოდა მათი სიტყუანი ზ შიშისა გა-
 მო გარდიქცევოდა. —

მერმეთ საეკლესიო მსახურნი სსუა ზ სსუა სულნე-
 ლობითა მოაბრუნებდნენ ბერნადიროსა ზ შეუიცავდნენ,
 რომ ტევილათ ნუ ეშინის, რამეთუ ბრძანება არის ჰა-
 ჰისაგან, რომ უნდა უეუროს თავის ჭირისუფლებისა
 დასჯასა. —

მერმეთ მობრუნდებოდნენ საეკლესიო მსახურნი ზ ეა-
 რაულნი წასაყვანად ლუკრეციისა ემაჭოტთანა საედრი-
 დამ; ლუკრეცია შესედამდა რა ბეატრიქსა, რომელიც
 იყო მიქცეულ ღოცვად, აღებოდა ჩუმათა, შეუტეობდა
 მას ზ წამოჭეუბოდა ეარაულთა ემაჭოტთანა ზ მია-
 სლოდებდა, რა ლუკრეცია საედარისა კარსა, ბეატრიქე
 მოიხედვიდა უკანა ზ დაიფიქრებდა:

— ჩემო დედა! რათ მიმატოვეთ მე თქუენსა.

საწყალი ლუკრეცია შემორტეპული გულმამოფრილე-
 ბითა ჰასუსს აგებდა ბეატრიქსა:

— მე არა გტოვებ შენ ჩემო შჯლო! მე მივდივარ
 რათა გაჩვენო შენ გზა ესე.

მიიყვანეს რა ლუკრეცია ემაჭოტთანა ზ რადგანაც
 იყო მსუქანი ზ მძიმე ქალი, ვერ მოასწერებდა შესვლა-
 სა კიბესედ ემაჭოტისა, რისა გამო იმ წამსვე უბრძა-

ნებდნენ ფოსტლებისა გამრობასა ზე ძალათა შეიგუანდნენ ემაძოტსა ზედა, სადაცა ზალაჩი გარდუსდოდა ვუალსა ზირისა სახისა მისსკან ზე მერმეთ ზეწათსა მხრებითგან ზე შესედავდა რა ზატიოსნანი ლუკრეცია თავის ტიტველასა მკერდსა წინაშე მრავლისა საღისისა, გაწითლდებოდა სირცხვილისა გამო, მერმეთ შესედავდა განწეიწეებულსა სანჯალსა ზე ათრთოლდებოდა.

— ღმერთო! იუაჲ შემწე ჩემის სულისა, რათა მოვიდა საათი სიკუდილისა ჩემისა— თქვენს საუქარელნო მძნო ილოცეთ ჩემოჲს (მოუბრუნდებოდა ლუკრეცია სალსთა).

მერმეთ ჰკითხამდა ლუკრეცია ზალაჩსა; რა უნდა ექმნა იმასა, ზალაჩი უბრძანებდა დაწოლად გრძელ სკამსა ზედა რომელიც იდგა ემაძოტსა ზედა. ლუკრეცია აღასრულებდა ზალაჩისა ბრძანებასა.—

საწეალი ბერნადირო— რომელიც იყო მოწამედ ამისა მიიფარვიდა თვალებსედა კელებსა ზე სანჯალისა სმა რომელიც გაჴარდებოდა ემაძოტიტგან ზე დაარტყამდა ემაძოტსა, გამოასემეინებდნენ ბერნადიროსა თვალებში ზე შესედავდა მოჭრილსა თავსა თავის დედინაცვლისა, რომელსაც მოკიდებდა ზალაჩი კელსა ზე აჩვენებდა სალსსა:

— აი თავი ლუკრეციისა! ზე მერმეთ ჩამოუშვებდა ემაძოტიტგან თავსა ზე ტანსა ლუკრეციისასა დაბლად, სადაცა საეკლესიო მსახურნი ჩასდებდნენ კუბოში ზე წაიღებდნენ სანჩელოს საუდარში.—

ზალაჩი თავის ზომოშნიკებითა მოამზადებდნენ კელ-
მეორეთა ეშაძოტსა და ამასთანავე სანჯალსა. მერმეთ
წამოვიდოდნენ ბეატრიჩისა წასაუვანად. ბეატრიჩე შეხედა-
და რა საეკლესიო მსახურთა, და ჰკითხამდა იმათა:

— კარგათ მოკუდა ჩემი დედა თუ არა?

— დიას კარგათ მოკუდა. და ესლა გელისთ თქუწნ
ის ცაშია.

— და ივეს ასრე! — მიუგებდა ბეატრიჩე. —

მერმეთ მოუბრუნდებოდა უკანასკნელათ ჯვარცმასა და
ეტეოდა; სიტყვები ესე ნათქვამნი ბეატრიჩისა ჯვარცმი-
სათჳს ივენენ დაუვიწყარნი მისთჳს, ვინც იყო მოყურა-
დე ამა სიტყვებისა:

— უსაუვარელესო, ქრისტე და დამსწელი ჩემო! შენ
დანთხიე სისხლნი შენნი კაცთათჳს და მეც ვრწმენავ ამასა,
რომ ერთი კაწლი მისგან იყო დანთხეულ ჩემთჳსა!
თუმც შენ მართალმან და უმანკომან უოველივე საქმეში,
მოისადე თავზედა ამტელი სასჯელი და სიკუდილი, მე
რადღა მაქუწ სათქმელი სიკუდილზედა. — უფალო განაღე
კარი უკვდავებისა ცასა ზედა და მიიღე სული ჩემი. —

ერთმან თანაშემწემან ზალაჩისამან მივიდა ბეატრიჩე-
სთანა და ჰკრამდა კელსა უკანა მაგრამ ბეატრიჩე გაინ-
ძრეოდა და იტეოდა:

— არ არის საჭირო!

მაგრამ როდესაც მოძღუარმან უთხრა კარდატანად
დამდაბლებისა მშვიდობიანათ, ბეატრიჩემა მხიარულებით
მისცა ზალაჩისა თანაშემწესა კელნი შესაკრავათ:

— კარგი, ეტეოდა ბეატრიჩე შეძგერელსა, შეჭკარ ჯე-
ლნი ჩემნი ღ სსეული ჩემი, მაგრამ თავისუფალ ჭეხვ
სახქაროდ სული ჩემი, რათა წავიდეს საუკუნოდ. —

ღ როდესაც გამოიყვანდნენ შვეკრულსა ბეატრიჩესა სა-
ედრიდამ, შვიდნი ქალიშვილნი, ჩადმულნი თეთრს ტა-
ნისამოსშია, მოვიდნენ გავოლად ბეატრიჩესა, რათა შე-
ეტეოთ იმათა, რომ ბეატრიჩესა, დაცტოვებინა თავის
მსითუვი ეოველთა რიმის ქალიშვილებისა ღ ამისათუხ
მოვიდნენ ჰატეო საცემად მისსა, რათა გარდესადონ
ბეატრიჩესა უკანასკნელი ვაღდებულება მადლობისა, მა-
გრამ სუდიები დარბეგებდნენ ქალიშვილებისა, თუმც იმა-
თა სმა ამოიღეს რაიბე რომელიც იქმნებოდა წინააღ-
მდეგ ჯელმწიფისა, ეველა დაისჯების ღ ამისათუხ ქალი-
შვილნი ეტეოდნენ სუდიეებსა:

— ჩუწნ მოვედით აქა რამეთუ ნუგეშ ვცეთ ბეატრი-
ჩესა ღ არა გარეხად თქუწნს საქეში. —

— გთხოვთ მე თქუწნა, უკანასკნელითა ჩემისა თსო-
ვნითა, ეტეოდა ბეატრიჩე მოსამართლეთა, რათა არ წა-
მართო მე დადრემილი ნუგეში მათი რომელნიც მოვი-
დნენ ჰატეოსაცემად ჩემდა, იტეოდა რა ამასა ბეატრიჩე,
მისცემდნენ ნებასა ქალიშვილებთა ეოფნად ამა ცერემო-
ნიასშია. — წაიყვანდნენ რა ბეატრიჩესა ეშაქოტთანა, გა-
ჭეებოდნენ უკანა ქალიშვილნი, ღ ბეატრიჩე მივიდოდა
რა ეშაქოტთანა დაიწებდა გალობასა წვრილისა სმით
მღუთის მოეჭარულისა ღოაცვასა. ქალიშვილნი ჰასუსს
აგებდნენ, ღ იეოს დედა ჩუწნი მარბამ მღუთისა მშო-

ბელი შემწე სულისა შენისა.—

აი ბეატრიჩე ეშაქოტსა ზედა არს დამდგარი, ღ გარდაცოცნიდა რა უკანასკნელათა ქალიშვილებსა ეტეოდა მათ:

საეჭარულნო დანო! უფალმან გარდაცხადოსთ თქვენ ჩემს მაგიერათა მადლობა, თქვენის ჩემდამო ნუგეშისათვს; მე დამიტოვებია თქვენთვს ჩემი მზითვეი, თუმც ის არა დირს მადლობად, მაგრამ მე თქვენ გთხოვთ, მოიღოთ ისა საჩუქრით თხუთმეტის წლისა ქალწულის ქალითვან ღ ივოს სიუქარულნი თქვენნი თქვენს საქრმოთა ბედნიერნი ღ არა ისრე როგორცა სიუქარული ჩემი ივოს ჩემს გვიდოსათვს უბედური, დაინახსოვნეთ სიტყუანი ჩემნი ღ მიიღეთ უკანასკნელათ ჩემი თხოვნა წმინდისა გულისათა, რომ თუმც ვინმე კეთილსთ თქვენ ჩემზედა, ჰასუსს აგვეით რომ: ბეატრიჩე ჩენჩითქო მოვიდა სიმაღლისათვსთქო წინაშე თქალთა უფლისათა თქო რომელსაც მე ძალე გამოვეცხადები, თუმც უცოდვავათ არა, მაგრამ უცოდვავათ თქო იმა საქმეში, რომლისათვსაც მე მკლავენ... .. მშვიდობით!...

იტეოდა რა ამასა ბეატრიჩე, თავისუფლათა შევიდოდა კიბეზედ ეშაქოტისა ღ წარმოსდგებოდა მადლად ეშაქოტსა ზედა.—

—შენ შემპირდი მე არა შესებად ჩემდა უხანჯლოთა, ეტეოდა ბეატრიჩე ჰალანსა ალექსანდროს, ესლა მაინც სანჯალით ხარ ღ აღასრულე შენი შეპირება ღ მითხარ მე საჩქაროთ; როგორ გავისჯო ღ ანუ რა გქნა.

ზალახი ეტეოდა როგორც რიგი იყო. —

საწეალი ბერნადირო, რომელიც იდგა განსედა ესა-
ჰოტსა ზედა მიიფარვიდა თვალბეზდ სახევეელსა.

ბეატრიჩე მოახლოვდებოდა თავისსა მძასა ჩუმათა ზ
დაბეჭდავდა თავსედა მძასსა თავის უკანონო გამოსა-
თხოვარ კოცნასა. ბერნადიროს ჩაუდგებოდა თრთოლებსა
ტანშია, გააღებდა თვალბეზსა რა დაინახვიდა მართალსა
სულსა თავის დროს ბეატრიჩესა.

— დაო! ნუ მიატოვებ შენს ბერნადიროსა, მე აღა-
რავინ არა შეავს ჰატრონი.

იტეოდა რა ამასა ბერნადირო მესამეთ გარდიქცე-
ვოდა, ბეატრიჩე გამოეთხოვებოდა რა მესამედ თავის
გარდაქცეულს მძასა, რომელსაც დაუკოცნიდა ლოუებისა
ზ დაბანდა მას ცრემლთა თვსითა, წარმოვიდა ზ დაწ-
ვებოდა სკამზედა. —

ზალახი აღექსანდრო გასტერდებოდა ზ ვერ იყო შე-
ძლებულ აღებად კელში სანჯალისა. —

შეხედამდა რა ბეატრიჩე ზალახისა, რომელიც ვერა
ხედავდა დასაცემად სანჯალისა ეტეოდა იძას:

— მოსჭერ თავი ჩემი! რაღას გაჩერდი!

ზ ამ უკანასკნელისა სიტყვებითა ბეატრიჩისისა, ათრ-
ოლებული კელი ზალახისა აიწეოდა ზევით სანჯალი-
თა ზ ჩამოეშვებოდა იმავე ართოლებითა დასაცემად
თოვლისა მეზრ თეთრსა კისერსა ქალწულისასა. თავი
რომელსაც მოვარდებოდა ზ მოკვეთილი თავი იყო შე-
ძობილი დიმილთა, რომელიც დაწნა ლაღის ტუჩე-

ბზედ მოკლეულ ბეტრიქესა.—

ზალახსა უნდოდა რათა ეწვენებინა თავი ბეტრიქესი ხალსთათჳს, მაგრამ მოძღვარი კანუცინი, გაახერებდა ზალახსა ღ დადგამდა ევაგილისა გვირგვინსა მოჭრილსა თავსა ღ თუთონ მოძღვარი აწვენებდა ხალსთა:

—აი თავი რომის ქალწულისა ბეტრიქესი.

ჩამოასვენებდნენ რა ბეტრიქესა ეშაქოტოვან ეკლესიისა მსახურნი, ჩასდებდნენ კუბოში ღ კისერზედა რა შემოასვენებდნენ ვარდის კონახსა, რათა არა გამოჩნდეს ბეტრიქესი კისრისა კვალი.—ეშაქოტსა ზალახნი მესამეთა მოამზადებდნენ დეკომოსათჳს.—

მიიევანდნენ რა სწეალსა დეკომოსა ეშაქოტთანა, განწეალებულსა ღ დასჯილსა საცთელებითა, რომელიც დიდხანსა ნატვრიდა სიკუდილსა, შეიევანებდნენ ეშაქოტსა ზედა, სადაცა გარდაესვეოდა ბერნადიროსა ღ ერთს საათსა კოცნიდა, ღ ჩაბარებდა თავის ობლებსა. მერმეთ დასწევბოდა ღ აქ იმასაც გარდაკვეთენ თავსა.

ღ აქ უქვობესი იქმნება რათა გავათავოთ დასჯა ჩენხებისა, რამეთუ კალამი ჩემი უარს ჭეოფს აღწერად დეკომოისა წვალებასა, თუ რა რიგათ აწეალეს სწეალი მამა ობლებისა ღ ქმარი ლუიზისა.—

გათავდებოდა რა დასჯა ჩენხებისა, საეკლესიო მსახურნი წაიღებდნენ მიცვალებულთა იმა საუდარში, რომელიც იდგა სიანლოვეთ იმა ადგილოვანისა, სადაცა იყო

ემაჟოტი, — მეორე დღეს კაკუთებდნენ რა პერფასსა კუბოსა ბეატრიქსათჳს, აღასრულებდნენ მისსა ანდერ-მსა, საეკლესიო მსახურნი ღ წასვენებდნენ მონტორნი-ოსა საუდარში, სადაცა მერე თავისის სხივებით აბრწყინებდა იმ ადგილოვანსა, — კუბოში ჩაწვენისა წინაო რიმისა ქალიშვილნი გაბანდნენ წმინდათა სხეულსა ბეატრიქსასა, ჩააცმევდნენ წმინდათა, კისერზედ შემოასვევდნენ ახალ ევაგილისა კონასა ღ ძველთა ევაგილთა, რომელიც ჰქონდა შემოსვეული კისერზედ ბეატრიქსა ღ რომელიც იევენენ განსვრილნი სისხლითა, დაიკებდნენ თავთავისთჳსა ნაწილებითა, მისთა სამახსოვროთ. — ჩაწვენდნენ რა კუბოში ქალწულსა ბეატრიქსა, მისვენებდნენ მონტორნისა საუდარში დიდისა ცერემონიითა, სადაცა იდგა კატაფალკი ღ გარშემო კატაფალკისა მრავალნი სასამთელნი სამთლებითა ღ გარდისდიდნენ რანანაშვიდსა ეველა გამოეთხოებოდა მიცვალებულსა ბეატრიქსა ღ წავიდოდნენ.

სასაფლაჲო.

თავი XXXI

სადამოზება კარნი საუდრისა გაიღებოდნენ ღ შემოვიდოდა შიგ კუბოსთან მოძღუარი კახუცინი, რომელიც იყო ფერად ნაკლული, როგორც წმინდა სამთელი, რისთჳს მოვიდა ამ დროსა აქ ეს მოძღუარი?

ის მიუჯდება კუბოსა ბეატრიქსასა გვერდით კატაფალკისა დახოქითა ლოცვილებს ღ სტირის.

რამოდენიმე ხნის უკან კარი საუდრისა კიდევ გაიღე-

ბოდა ზე გამოხედებოდა ლანდი კაცისა, რომელიც იქმნებოდა ფერათ შიშველი, დაღრედილ გულითა ზე დაღონებული აძლევდა თავის თავს ძალასა მისვლად კუბოსთან.

ლანდი ესა იყო საწყალი გვიდო, საუჭარელი საქმეო ბეატრიქისი, რომელსაც ჰქონდა ცეცხლისა ალი გაჩენილი შიგნით გულშია, ზე კელში გვიდოს ეპერა დანა, ის დანა რომლითაც მოჰკლა ბეატრიქის მამა, ზე იმ დანით ესლა მოვიდა კუბოსთან ბეატრიქისა ზე რას იქმს ესლა საწყალი გვიდო?—გვიდო მოუთმენლივ გარდასდის კუბოს თავსა, საუჭარელისა თჳსისა ბეატრიქისისა.—

—ჲე ამტელ სანსა გიცდიდი ჲე ჲენ, ეტეოდა გვიდოს დაღონებულის სმითა.

ზე იტეოდა რა ამასა მოძღუარი კაპუცინი, წარსდებოდა წინაჲე გვიდოისა ზე დაადებდა მას კელსა მხრებზედა.—

გვიდო ჲესეღვიდა რა მოძღვარსა გაჩერებოდა ზე დიდხანსა იქმნებოდნენ ისრე გაჩერებულნი, წინაჲე კუბოისა ბეატრიქისისა,—ჲემდეკ კაპუცინი ეტეოდა:

—ჲენმა საუჭარელმა ბეატრიქემ ჲემესეჲა ჲე კარდმოცემად ჲენდა რამოდენიმე სიტყუებისა, რომლითაც ეს ქალწული ქალი დაიმედებულ იქმნა, რათა ჲენ არ უარს ჰყოფ მისსა უკანასკნელსა თხოვნასა: ბეატრიქე საუჭარელი ჲენი იყო მიქცეულ სიკუდილის დროსა ჲენათმდე ზე ჰუამდი ჲენ იმასა იმ ჲამად აზრშია ზე გთხო-

ვა მის კუბოში ზე ამის მსგეობათა, აი შენ საჩუქარი, რომელიც გამოგიგზავნა შენ შენმან ბეატრიქემან, აი ეს თმანი მისნი, რამეთუ გთხოვა შენ იმანა ამ თმითა გა-
ისხენებდე იმასა ზე შეინანებდე შენდამო ნაქნართ ყოვე-
ლთა ცოდვათა, რამეთუ ბეატრიქემან გნახოს შენ წიადსა უფლისასა ზე დაიწეროს იქა შენსედა ჯვარი წინაშე უფ-
ლისა შემძლებელისა. — გიდეუ დავიტოვა შენ შენმან ბე-
ატრიქემ ეს ხატი, რომელიც ეკიდა იმასა სასტუმალსა, ზე რომელსედაცა ღოცულობდა შენსედა ზე ესლა ზირ ზე ზირ ღოცულობს შენსედა წინაშე ტრანჟისის უფლისა-
სა — ესლა ჩემო შვილო — წადი აქედამ მშვიდობით, რათა აღარ გააჯავრო მიცვალებული, რამეთუ ბეატრიქე აქ აღარ არის, არამედ ის ქალწული ქალი იმყოფება სეცათასა ზე ახილე თვალნი შენნი სეცათასა ზე იხი-
ლავ იმასა. —

ეტყოდა რა ამასა მოძღუარი, ხანჯალსა გააგდებდა კელითგან ზე მოჰკიდებდა თმასა ბეატრიქისასა კელსა ზე ამბორსა ჰყოფდა მას სამჯერა, ზე ჩაიდებდა უბეში, მე-
რმეთ აიღებდა კელში მისდა რა დანატოვარსა მისთვის ხატსა, იმასაც ამბორს ჰყოფდა ზე ჩაიდებდა იმასაც უბე-
ში, მერმეთ დავარდებოდა მუხლთ მოდრეკითა წინაშე ბეატრიქისა, გარდახდიდა მას სეწარსა ზირისგან ზე სა-
უკოცნიდა თვალებსა, ტუჩებსა, ერთის სიტყვით გაღვა-
რამდა ცრემლიდა მიცვალებულსა ბეატრიქისით. მოძღვა-
რი კახუცინი ძალათ ჰირში მოაცილებდა გვიდოსა თა-
ვის ბეატრიქისა კუბოსგან ზე გაუშვებდა რა მოძღუარი

გვიდოსა, გვიდო შეფიცამდა მოკვლად ვინც ივენენ და-
მნამავენი ბეატრიქისა სიკუდილისა ღ კიდევაც აღასრუ-
ლებდა თავის სურვილსა ღ მოკვლიდა ეოველთა სუდი-
ებსა ღ აგრეთვე ჰაჰასაც, განსაკუთრებით მოკვლიდა გან-
წვალებულ სიკუდილითა ჰრესიდენტს ლუჩიანსა, — აღა-
სრულებდა რა თავის სურვილსა, შესდგებოდა დაუუდე-
ბულად ერთსა ტამარში, ღ შეინანვიდა თავიანთ ცოდ-
ვათა ანდერძისამებრ თავის საუჭარლის ბეატრიქისა.

გრიგოლ ასათიანი.

ასალი ანბავი

გლეხის ქორწინებაზე.

ერთს სოფელში, გლეხის მანდილოსანს რამდენიმე წელიწადი შვილი არ მისცემოდა; ღოცვით, ზვარაკების დაკვლით, ღამის თევით ზ ქველის მოქმედებით გაუტარებია ორი წელი. ამ ორი წლის შემდეგ მისცემია ტყუპი ქალი, დედას საშინლად განაზრებია წვეილი ქალი, ისე როგორც უპირველესი ვაჟები; ხსენებული ქალები როდესაც დაზდილან, ორივე მასწავლებელისათვის მიუბარებია.— ორივენი გამხდარან ოც ზ ერთის წლისა, მაგრამ იმათი სახე კი შხირად არავის უნახავთ; ერთი თვის შემდეგ მოუკუდა ტყუპის ცალი, ამ ცხედარს ზატივი ვეცით ზ წავასვენეთ საუდარში; ამისი მშობელი საშინლად მწუხარედ ზ გულისცეკლავათ მოსთქუამდა ზ, სხუათაც მრავალთ გვიდუღებოდა გული ზ ჩუჭნც მისებრ გადმოკვდიოდა მდუღარე ცრემლები. დიდის მწუხარებით შევასვენეთ საუდარში ზ დავასვენეთ; მღუღლე-

ბმა აუგეს ანდერძი. რა კუბო ავწიეთ წასასვენებლად, მშობელმა კვალად ტირილი დაიწყო: ჩემო ანგელოზო, სად მიფრინამ, ჩემო საუნჯეო, სად მისვალ, ღვაწლით ღ ღოცვით ნაშოვნო, ვის მისდევ. შვილო ტკბილო, რათ მიწერები. შულო! ვინ შეგიცვალა ჩემსე გული. შვილო რატომ ხმახ არა მცემ. თითქოს გიუწარდი ღ ახლა მიწა არჩიე ჩემ მშობლიურ სიუწარულსა; განა მიწაში უნდა ჩაგდონ! უი შენს დედასა, ნეტავ შენსე უწინ დედაშენი ჩაედოთ მიწაშია. გაბადრულ სახესე მიწა უნდა დაგაუარონ! ნეტავ უწინ დედაშენ დაჭეროდა. ბროლის თითები, ჭიადუამ უნდა შეგიჭამონ! უწინ დედაშენი შეეჭამათ. შვილო! რა სენი გეტაკა, უწინ დედაშენს სტაკებოდა. სად მიანათებ, ჩემო სანთლის კელე-ზტარო. ისევ ჩემთუნ გაგენათებინა არა სჯობდა. ხალხნო ჩამქოლეთ, ღ მეც ამასთან დამმარხეთ.

ამ გულის საკვდავს სიტყვებს მოხთქეჲმდა მინამ დავსაფლავეთ განსვენებული; ქელესი გიანელით, ნუგეშინის სიტყვებით მოთმინება უთხარით ღ გამოვეთხოვეთ.

ორი წლის შემდეგ, დანარჩენი ქალისა ქება შესმენიანთ ვითომც, რომ ეოვლისფრით შემკული იუოს, ღ სიჭკვიანით არავეინ სჯობდეს ახლო მახლო სოფლებში; საცოლო ვაჟებს მიუგზავნიათ შუამავალი, მაგრამ, არც ერთსე არ უსურვია. თავადის შვილს მიუგზავნია, ქალის დედას ამისათჳსაც უარი შეუთვლია: ჩემი მამსია-რულებელი, ჩემი გამნათლებელი ეს არისო ღ შენ რომ მოგათხოვო, მე რიდათი ვინუგეშოვო; ღ თუ მოგწონს,

ორმოცი თუმანი გამამიგზავნეო ჭ მაშინ ისევე ქორწინებაო.

ვაჟმა იწეინა ჭ სთქუა: განა გლეხი ვარ, რომ ჰირ იქით საქორწილო მიუტანაო ჭ ისე წამოვიფანოვო, არა უსისხლოსთან დახსლოება ცუდათ შეძევლებაო, იმანაც სსვაოერ დუტევა.

კიდევ უთხოვია ერთს ამისთანას; ამისათჳსაც ესე შეუთვლია: შენი თავადის შჯლობა ხუთი ვერსითგან მე შეუქს არ მამეფნსო, ჭ არც სიბნელითგან გამომიუქანსო. ჩემი ქალი ისეთი ქალი არისო, რომ ღრუბლითგან მზე რო არ გამოსჴვიოდეს, მზის მსგავსად გამინათებსო, ჭ როგორ შეველიო ამისთანა მნათსაო.

ზემო სსენებულმა მანდილოსანმა, ამისთანა სიტყვებით ეველა მოისხლიტა; აზნაურიცა ჭ თავადიცა. რასაკვრველია ამასთან უკმეს სიტყვებსედ ეველამ თავი დაანება, ჭ აღარავინ სთხოვა საცოლოდ; ამ-მოკლეს ხანში ეს მანდილოსანიც გადაიცვალა, თავის ღირსების კვალად ესეც მიწას მივაბარეთ.

ჩუქნი სოფლითგან მეორე სოფლამდინ ხუთი ვერსის მეტი არ იქნება; ამ სოფელში მომეტებული გლეხნი ნასწავლნი არიან ქართულს ენაზე; ამათგანს ერთს მოსერსებულს ჭ ენით ჭარტალას კაცს შესმენია, ამ ქალის უკმესობა ჭ გათხოვებაზედ დიდი უარია. ამ ჳატოისანმა კაცმა დასწერა ფარისეული წიგნი ჭ გაუგზავნა სსენებულს ამჟარტავანს ქალსა. ქალს ამისათჳსაც ერთის ცხით უარი შემოეთვალა, შენ რა ხარ, რა სუ-

რეული სარ, რომ შორითგან ფარისეველობით გინდა მამატეუო, არა ნუ გკონივარ ვინც გინახამსო: ვითარ ეგების ჩუწნი ცოლქრძობაო; თავადები ჭ ახნაურები არ ვისურვეო ჭ განა ბუღბუღების ნაცვლად ვარდ კოკობმა შენ დაცისვა ვავიო? უკვე ესე წერილი შენი ნაწერიო! ჩემთან მოსვლა ჭ უბნობაც შეგეძლებაო; ჭ თუ არა, მოსვლისათჳს ნუღარ შესწუსდებიო.

ჩემმა ამხანაგმა ჭ მეზობელმა, რა ეს წიგნი გადითხა აუჩქროლდა გული ჭ აუჩქარა წასასვლელად. გავიდა მეზობლისას ორი მენდალი ითხოვა, მასრების ალაგას ჩამეკვიდა, ჭ შემოვიდა ჩუწნთან; ბერი გვაცინა ჭ მთხოვა, რომ თან გავეოლოდი. რასაკრეველია რაკი მეზობელიც იუო ჭ ამხანაგიც ჰატევი ვეცი, გავუევი ჭ ფეს აჩქარებით მივედით ქალის დარბაზთან; შევვლეთ სამი მიწური სახლი ჭ მეოთხე იუო დარბაზი, რომელშიაც სამინელი მოხუცებული დედაბერი ვისილეთ კერასთან მწოლარე, ას წლამდინ მისწეული; მარჯვნივ სანათურთანაც სსენებული დედის მნათი ქალი. დედაბერი ჰანზალით წამოდგა ჭ კვეითხა ვინაობა.

ჩემმა ამხანაგმა ჰირ ღიმილით ქალს მოახსენა: რომელიც თქუწნის წერილით ღირსი გახადეთ, ის მე გახლავარ ჭ რას მიბძანებო.

ქალმა ვაჟს: კარგი ჭ ჰატეოსანი, უკეთუ ეს მონაწერი წიგნი თქუწნი შეთხზვილიაო; სხანს, რომ მრავალი უდიდესი სწავლაც გეცოდინებო.

ვაჟმა ქალს მდებლად თავი მოუხარა და მძღლებს მალმალ ისწორებდა; აგრეთვე განაგრძო თჳსი ფლიდური ლაპარაკი და დარწმუნება უმეტესის სწავლისა და ჭეშმარიტებისა.

რა ქალი ჩემს ამხანაგს ისე წინააღმდეგობას უწევდა, მოსტუფდა და დაიწყო მოწიწებით უბნობა: გვახოვს სკამზედ ჩამოსხდომა. მე და ჩემმა ამხანაგმა აქეთ-იქით მივიხედეთ; რაკი არ იყო, ქალმა გარეთგან ერთი გმელი სამ ფეხიანი სკამი შემოიტანა და დაგვიდგა, იმ სკამზედ ჩუქნი ჩამოსხდომა იყო, და უცებ ვიწარსე დადსულა; მე საშინლად ფეხი მეღრმო და ჩემს ამხანაგს შუბლი გაუტედა. რა დედაბერმა ჩუქნი სცენა ისილა საბრალო წამოხტა ჩუქნის საშველებლათ და იმანაც ვიწარსე გადაიარა; ისევ მე ავასწარ, ავდექი ავაგენე და მიუსუსტებული მუთაქსედ მივაწვინეთ. მე და იმ ქალმა. ჩუქნი მოღალატე სკამი გულ მოსულმა კარში გაუმასე და ფარდაგედ დაესყდით; ჩემმა ამხანაგმა რაკი შუბლზედ სისხლი დაინახა, განგებ სმა მოისუსტა და ფლიდობით გული შეიწუსა. რა ქალმა ჩემი ამხანაგი იმ მდგომარეობაში დაინახა, საშინლათ შესწუსდა, ჭვარტლი მოიტანა, შუბლზედ დააკრა, ბოდიში მოისადა და თავის სელცახოცითვე შუბლი შეუკრა. ქალის აღერსმა უცებ დაგვაშვიდა, მოწიწებით და ალარსიანის ენით ჩემს ამხანაგს უთხრა: აბა, უკეთუ ჟამი გაქჴსთ, ვილანა-რაკოთო.

ჩემს ამხანაგს საშინლათ ესამოჴნა ქალის აღერსი-

ანი ღაზარაკი, იმასთან ქცევა, ზ სიღამასე მისი უფრო ბნელადა; მაინც მინიქსებით აღმოატყვევინა ენასა თვსსა კეთილი ზ ამაღლება ქალისა.

ვაჟის სიტყუაზედ როგორც ქალი ვცანი, თავის მეცნიერებამ ზ სიტყვიანემ აღარა უწინამძღვრარა, ისე მოსტეუება ვაჟის ფარისფელურ ღაზარაკზე; მაგრამ მაინც მოწიწებით ზ გრძელვით ვაჟს უთხრა: ვინ არის ბებია შენო.

ვაჟმა მიუგო: ბებია ჩემი ის არის, ის მე მსედავს, ზ მე იმას ვერაო, იმას ჩემი ესმის ზ მე იმისი არაო.

ქალმა ჰკითხა: ისინი რომელნი არიან, შობილან ზ არ დახოცილანო.

ვაჟმა მიუგო: ისინი არიან ენუქ ზ ელიაო; რომელიც ქრისტეს მოსვლამდინ არ დახოცებანო.

ქალმა ჰკითხა: ისინი რომელნი არიან, ერთმანეთი უუქართ ზ სძულთო.

ვაჟმან მიუგო: ისინი არიან, დღე ზ ღამეო.

ქალმა ჰკითხა: ის რომელი იუო; მოკუდა, არც საფლავმა ჩაუშვა, ზ არც სული ღმერთმან მიიღო.

ვაჟმან მიუგო: ეგ იუო ღოტის მეუღლეო, ამაზედ დაუმატა თვისი მოხერხებული კვესნა: ჩუწნი ბაასი როგორღაც ემარწვილურსა ჰგავსო, თუ ისურვებთ გეოგრაფიასე ზ ჭიხიკასე ვიღაზარაკოთო. (რომელიც არც თითონ იცოდა),

ვაჟის ღაზარაკზე, ცოტასანს შეფიქრიანდა; თვალი აავლო, ჩაავლო, ზ ველარა უთხრარა ამის მეტი: შე-

სამღებელია ჩუწნი ერუმანეთთან შეერთება, მხოლოდ ერთი სასიათი მაქუსო; მე ხანდისხან ქალბატონობა მამივლისო, ზე თუ წინააღმდეგად ზე ამ სასიათით შე-
თვსებული ვიქნებით კარგი. . . ზე აღარა თქუარა.

ვაჟმაც მცირედი ხანი იფიქრა, ჭერებისაკენ თავალი გადავლო ზე მიუგო: ეგ რა წინააღმდეგობა არისო, რომელიც მე თითონაც ეგეთი განსჯავარო, არა რომ მე თითონაც მაქუს ეგ ჩვეულებაო; მაშასადამე ერუმანეთის შესაფერნი ვყოფილვართ ზე რითი გვიძს ერუმანეთის შეუერთლობაო.

ურთი ერთში არა ვითარს ლაზარაკს აღარ გაუგლია, მხოლოდ თანხმობის მეტსა; ქალი ნარნარით მოვიდა ვაჟთან, ზე ჩამოართვა გული. ვაჟმა ბეჭედი თითზე გა-
უკეთა ზე აკოცა გულზედ; აგრეთვე ქალმაც შუბლზედ აკოცა, აღარ წარმოიდგინა თავიანთი სოფლიური ჩვე-
ულებითი აბუსება ზე თავის თავი შერისხა მსწავლეუ-
ბთან. ვაჟმა უთხრა: მშვიდობით ზე კვირას მზათ იეზვით, რომ უთუოთ ვიქორწინოთო; ეს უთხრა, გამოვესალმეთ ზე მიველეთ ჩუწნს ბინაზე.

გათენდა შაფათი დღე, მოამზადა შუდი კოკა ღვინო; ერთი ღორი, ერთი ცხვარი, ზე ერთი თავი შაქარი ქალისათვის; ბაღდადი ზე სუთი თუძანი ფული. რაგი ეს სხენებული სორავი ურმით გაუგზავნა, თითონაც გული აუჩქროლდა იქ წასასვლელათ. მეორეს დღეს ჩვე-
ულებისა მეზრე შესხედით ცხენებზედ, გავიარეთ სუთი ვერსი ზე მიველეთ 28 მაფრით საპატარძლოს დარბაზ-

თან; დავცალე თოფები, ამ ხმაზე რასაკვრეულია ქალი-
 ანი გამოგვეგებნენ & კმაყოფილებით შეგვიწვიეს დარ-
 ბაზში. იმოდენა ბერესნა დარბაზში, სულ ცხრამეტი
 შეველით & სხუანი გარეუ დარჩნენ, რომ ხალხს ვეღარ
 შემოატანეს; მღუდელმა ვაჟი ზატარძლისაგან გადიწვია,
 მოუსვა გვერდით, აკურთხა შაქარი, დაამტვრია & თი-
 თო ნაჭერი ეველას გვითავაზა. ეს რო გათავდა გაშა-
 ლეს გპელი სუფრა, წვეილ-წვეილი ჯამებით აღდეგრე-
 ლეს ნეფე & ზატარძალი; თითო ჯამიც აიღეს გელში
 & დალოცეს: ყოვლად შემძლებელმა ღმერთმა კურთხე-
 ვით ჭეოს თქუწნი სარეცელიო. რა მესამე ჯამიც გა-
 დაუსვეს, ავიძალენით & საედარში მიველეთ; მღუდელმა
 ჯვარის წერა, რომ გაათავა მუისვე შინისაგან დავბრუ-
 ნდით. მინამ დარბაზ მივასლოვდით, მინამ განაგრძელეს
 სიმღერა:

ნეფე შენ ეგე გვირგვინი, გხვდა უცებ გულის ნებასა,
 ჯუარი გეწერა ღუთისაგან, გთხოვს მეუღლის მონებასა.
 ჭალაღე ბიჭო!!! &.— ჭე?

კურთხევით იუავ მისაგან, ჯვარი გწერია ღუთისაგან-
 უტკივრათ იუთ მისაგან, & დაგიხსნათ ჭირისაგან;

ნეფესა & დედოფალსა რა დარბაზში ფესი შევადგე-
 ვინეთ, ნეფეს თეფშე ფესი დააპრევინეს & გაატეხინეს.
 ნეფე & ზატარძალი რომ დავსნით ჩუწნც დავლაგდით;
 მუისვე გაშალეს გრძელი სუფრა & მოიტანეს ბლომათ
 სორაგი, დოქებით ღვინო, & მას მოადვენეს წვეილი
 თუნგიანი ცაბაბული ჯიხები. განიერის ტაბაკით &

ცხრილებით მოგვიტანეს ძროხის ხაშლამა, სამის ნაბი-
ჯითგან წუნწკლიანი ხორცები კალთაში ჩაგვიყარეს;
ათიოდე მაყრებმა ტანისამოსის წასდენა თუმიცა ვიწვი-
ნეთ, მაგრამ რა გეეწობოდა მოთმენის მეტი. მასთან
მოიტანეს განსაკუთრებით ნეფის მოტანილი იასტანი:
იასტანი, რომ ჩამოატარეს უფრო ღვინი ზე სისარული
მოუმატეს; როდესაც ჯიხვების სმით გოგრა შეუხურდათ
მოჰყენენ სიმღერასა ზე ზატარმალზე ქებას:

მშვენების სრულო, კეკლუცო ზდილო,
საენოსრად იავ, ვარდო უშლელო!

ყოვლად შეძეულო, ალგებრ წხეულო;

თავის მამწონეც, მარად ჩეულო.

შუბლი გაშლილი, ჭკავს მოედანსა,
სითეთრე შენი, სჯობს მარადდანსა.—

ენა მღერალი, ლოყა ვარდისა

გამხარებელი ყოვლის დარდისა;

ღე მოსაწონი, გიშრის თვალები

აქეთ იქითა, შავი საღები

ველი ბროლისა, კიპაროზ ტანი

მხრებზედ დაყრილი, დაწნული თმანი.

ტებილ მოჭიკჭიკეს, თეთილი წრფელი

ახლად შეგამკობს, ეც შენი მცველი

თუმიცა ემაწვილი არ არის ჩვილი

სურვის ახლად, მაგ ბუბუს ჩრდილი

რომელს ახლად სჭერეტს, მაგ სპეტაკ გულსა

მარად შეგამკობს, ჩავიდგამს სულსა

მეორეს დღესა, ნეფე ზე ზატარძალი ურეში ჩავსსით
 ზე ნეფის სახლში მივიუვანეთ თავ-გვირგვინიანი. რა ნე-
 ფის სახლს მივასლოვდით ჩვეულისაებრ თოფები და-
 ვცალეთ; ამ ხმაზე გამოგვეკებნენ კარებთან. ზატარძალი
 რა კარებში შევიუვანეთ, დედამთილი კარებთან მიეგება
 თავის რძალსა ზურის ცომში კელი ჩაუოფინა, დალოცა,
 ზე ბალიშებზედ ჩამოსხა ორნივე,

რასაკვრეელია იქაც კარგი დროება გაუატარეთ; მე-
 სამეს დღეს მამამთილმა ზატარძალს სახლი დაგვევინა,
 როდესაც ზატარძალმა სახლის დგვა გაათავა, მამამ-
 თილმა ზატარძალს ორ აბაზიანი წინ გაუგორა; ზატარ-
 ძალმა აიღო ზე ჯიბეში გააქანა; მცირედი ზაკუსკაც
 ვიასელით ზე დავიშალენით კიდევ.

ქალის ქალბატონობაც მოისმინეთ:

ერთი კვირის შემდეგ, ისეთმა დრომ მოიტანა, რომ
 ამ ხსენებულს ნეფეს გზაში შევხვდი, ესე იგი, თავის
 ხნულთან, უფლითგან საქონელი გამოეშვათ, იმ აზრით,
 რომ საქონელიც დაესვენებინათ ზე თითონაც ზური ეჭა-
 მათ. თითქმის სამი საათი გადასული იყო, რომ შინი-
 დგან სადილს ელოდა ჩემი მესობელი; მე რაკი ნამ-
 გზავრი ვიყავი, აღარ მამეშვა, სადილათა მთხოვა. თუ-
 მცა ბევრი ხანი ველოდებოდით სადილსა, მაგრამ, მით
 არა გვეშველარა; სადილის დავვიანებაზე ჩემი მესობე-
 ლი საშინლათ გაჯავრდა, მეც შინ წამიუვანა, რა მი-

ველით ღ სახლს შევლეთ, მხოლოდ ვისაღეთ ტახტზედ მჯდომი ველ მოღერებული ზატარძალი! არც ფეხზედ წამოდგა, ღ არც მოგვიკითხა მხოლოდ ზირ მოკუმული ღ ველ მოღერებული შემოგვცქეროდა.

ქმარმა მიიხედა-მოიხედა მოიხედა ღ მოხარშული ვერა ნახარა, განრისხებულმან უთხრა: ამტენი ხანი არ გამოგვიგზავნო.

ზატარძალმა მიუგო: დედასთილი შინ არა ბძანდებაო, მეც ქალბატონობამ მამიარა ღ რაღა სადილისა მცხელოდაო.

ჩემმა ამხანაგმა როგორც იყო თავი შეიოკა ღ არა აკადრარა, მხოლოდ ბურჯაკი მოჰკითხა: მაიტანე მე მაინც ჩავადგამო;

ზატარძალმა: ბურჯაკი როგორც უნდა დამეჭრო, უცებ ქალბატონობამ მამიარაო, უცებ თავი დავნებე ტახტის ბოლოზედო, ცუცია შემოვიდაო ღ ქუცია გაარბევინა ღ შეჰამაო.

ამხანაგმა: მერე? შენმა ფილოსოფოსმა ჯგუჲმ რა გამხილაო. ჭბი შე უმი სორცის ჯამიაო, ამას თანავ ბევრი უკადრისი უთხარიო მაგრამ მაინც თავისი წადილი აასრულა ღ აღარ მიგდო უურიო.

ჩემი ამხანაგი ამ უგუნურს სიტუებზედ საშინლათ გაჯავრდა; ასე რო ზირიდან სულ დორბლებსა ჭერიდა. მე რო ამ ქალის ამისთანა უგუნურება გავიგე, საშინლათ ბევრი ვიცინე. ჩემს სიცილზე უმეტესი ბრახები მოუვიდა ამხანაგს; განა ძაღლი უკანვე მოგიტან-

დაო? წამოავლო ივნისის სასწრეს, იმტენი უკაზუნა ზურ-
გში, რომ მინამ თქვენ მიეშველებოდით; რა დავატყე
რომ კარგათ მიახუსტა, ჯ თქვენ ვეღარ მიეშველეთ
მანდედგან! ვითომ თქვენს მაგივრად შე მივეშველე, მა-
გრამ, ზატოვ სადებლად ოთხიოდე სასრე მეც მამსვდა შვე-
ლებასში, ჯ მინამ კარგად არ მიაძგუდარა, აღარ უშვა
გელითგან.

როცა თითონაც დაიღალა, დაქანცული სუდ დამეცა;
როდის როდის ქალიც მობრუნდა, ჯ, ქმარს უთხრა:
რათა მცემო.

ამსანამაც ვითომ არ აწეენინა ჯ ეს უთხრა:
შენსავე მეც ბატონობამ მამიარაო ჯ იმისთჳს გითა-
ვაზე ორიოდუო; თუ ქალბატონობამ გადგიარა სადილი
მოგვიმზადუო, თორემ! კიდევ ბატონობა მამივლისო; ჯ
მგონი კარგი არ იუოს შენი ქალბატონობის მოსვლა ჯ
ნემი ამისთანა ბატონობაო.

ამ სიტუაცე! მოგეცათ ღუთის წყალობა, რომ ზა-
ტარძალს უმაღ ქალბატონობა განმორდა ჯ ფაცსა-ფუ-
ცხით იკადრა სადილის მომზადება. ღუთის მოწყალება
რაც მოიტანეს გიანგელით იგივე სანოფაგე. მაგრამ, ეს
სხენებული ქალი, ამპარტავენებით შემუსვრილი ჯ ნას-
წავლი ბატონობის მოგონებით კი მამიჴკვიანა! ასე რო-
თავისი ქალ ვაქიანი სულ აღარ ასსოვს, ჯ ავრეთვე
თავისი ფილოსოფოსობა ჯ მოგვევლება განმორდა მო-
მეცხეობის ჯ მოუბარს ქალსა.

იანვლის 25-სა 1870 წ.

ბოლდოთვე
ანსტანტოე ბოლდოთვი.